

Kako smo delali?

Četrletje - zelo dobro

Delavski svet podjetja je na svoji drugi redni seji 12. maja obravnaval poslovanje podjetja v prvih treh mesecih letošnjega leta in težak finančni položaj podjetja, ki je posledica vsesplošne nelikvidnosti pri nas.

Podatki o poslovanju, primerjani z letom 1971, nam kažejo, da je poslovni uspeh v znatnem porastu, nasprotno pa beležimo skrajno neugodno bilanco obratnih sredstev. V februarju je delavski svet sprejel, predvsem zaradi devalvacije konec lanskega leta, vrsto ukrepov za izboljšanje poslovanja podjetja (prehod nabave surovin z zahodnih področij na vzhod in domači trg, ukinitve nerentabilnih izdelkov, analizo prodajnih cen in prodajnih poti, boljše izkoriščanje delovnega časa itd.). Ti ukrepi so se že pričeli izvajati in poslovni uspeh v prvih mesecih ni izostal. Toda kljub dobremu poslovnemu uspehu, ki je po izločitvi dejavnikov, ki vplivajo na različni prikaz le-tega, v obdobju januar —

O finančnem položaju podjetja in o ukrepih za premostitev težav ste brali že v prejšnjih številkah Save, zato bi se v tem poročilu omejili na poslovanje podjetja v prvih treh mesecih. Kot že rečeno, je poslovni uspeh zadovoljiv, saj smo v prvih treh mesecih uspeli premostiti finančno situacijo in redno oskrbovati proizvodnjo z reprodukcijskim materialom.

Plan proizvodnje presežen

V prvih treh mesecih letošnjega leta je proizvodnja presegla planirano dinamiko po direktnih stroških za 2,6%. V primerjavi z lanskim letom pa se je količinski obseg proizvodnje povečal za 12% in povprečna dnevna proizvodnja znaša 107 ton.

Indeks izpolnjevanja plana po direktnih stroških je po posameznih enotah različen in je prikazan z naslednjim grafikonom (slika desno).

Prodaja zelo ugodna

Eden glavnih dejavnikov, ki je vplival na ugoden finančni rezultat, je visoka realizacija, saj je bilo v prvih mesecih letošnjega leta prodano za okrog 30 milijonov več izdelkov kot v istem obdobju lani. Dinamični letni plan je presežen za 5,3% in najugodnejši obseg in kvaliteto prodaje izkazujejo izdelki avtopnevmatike, umetnega usnja in kemični izdelki. V tem obdobju ne dosegajo planirane vrednosti le izdelki sezonskega značaja. Najboljši rezultati so doseženi pri domači prodaji, saj je ta presegla planirano dinamiko za 9,5%. Izvoz in trgovska mreža pa sta nekoliko pod plansko dinamiko. Na tujem tržišču je bilo realiziranih za 600.000 \$ naših izdelkov, in to predvsem avtopnevmatike. Trgovska mreža je 3% pod plansko dinamiko, vendar je kljub temu dosegla za več kot 500 tisoč din boljši finančni rezultat kot v istem obdobju lanskega leta. Pri zadevati si moramo, da bomo prodajali čimveč izdelkov preko trgovske mreže, saj je to prodajna pot, ki zagotavlja najbolj likvidna sredstva.

Plan prodaje po prodajnih poteh je razviden iz spodnjega grafikona:

Zaloge gotovih izdelkov

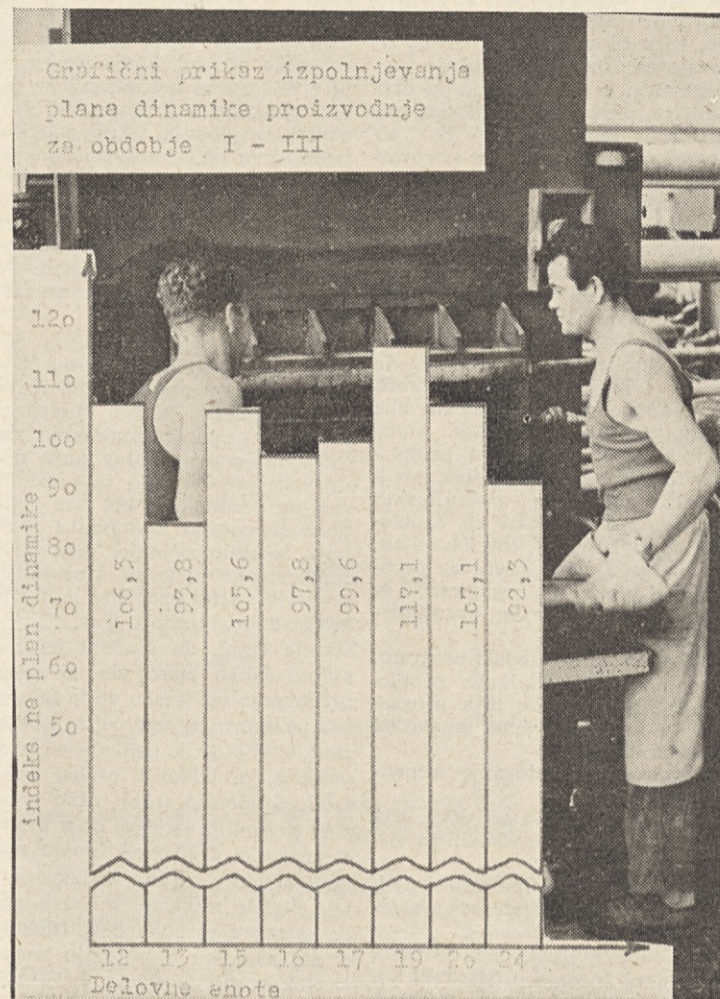
V prvih treh mesecih so se zaloge nekoliko povečale in so višje kot v istem obdobju lanskega leta. Porast je deloma posledica višjih cen po devalvaciji in pa tudi večjega obsega proizvodnje. Zaloge predstavljajo eno in pol mesečno proizvodnjo in so glede na ta pokazatelj približno enake zalogam v lanskem letu. Večje zaloge so predvsem pri izdelkih, kjer se pripravljajo večje odprave — izvoz, in pri izdelkih, za katere so značilna sezonska nihanja.

Nabava otežkočena

Kljub težavam zaradi pomanjkanja obratnih sredstev je bilo poslovanje v prvih mesecih zadovoljivo, saj ni bilo večjih zastojev v proizvodnji zaradi pomanjkanja surovin. Blaga je na trgu dovolj in tudi cene so ugodne, predvsem cene naravnega kavčuka, ki so dovolj nizke. Največ težav je povzročilo pomanjkanje obratnih sredstev pri normalni preskrbi s surovinami zlasti iz uvoza, kjer je potrebno predhodno plačilo, je pa tudi vse več domačih dobaviteljev, ki ne dobavljajo blaga brez predhodnega plačila. V letošnjem letu je bila globalna devizna kvota zmanjšana za 15%, zato smo morali presmeriti nakupe na področja, kjer tako plačevanje ni potrebno, to je na vzhodnoevropsko področje (sintetični kavčuk) in domače področje (PVC, avtomobilski ventili, kord za plašče tovornih avtomobilov itd.).

Zaposlovanje

V prvih treh mesecih se je v našem podjetju, glede na javljene potrebe in dane možnosti, zaposlilo 111 novih delavcev, v istem časovnem obdobju pa je podjetje zapustilo 114 delavcev. Stanje zaposlenih se je tako zmanjšalo za tri delavce, konec marca je bilo v podjetju zaposlenih 2.811 delavcev.

Gibanje zaposlenih po dejavnosti delovne enote je razvidno iz naslednjih podatkov:

Delovna enota	Prišli	Odšli	Skupaj
proizvodne	64	80	-16
vzdrževalne	11	2	9
strokovne sl.	36	32	4
Skupaj	111	114	-3

Fluktuacija je še vedno velika, saj je iz podjetja odšlo 4% vseh

zaposlenih. Od tega je 49 delavcev zapustilo podjetje iz objektivnih razlogov (odhod v JLA, upokožitev, smrt), 65 delavcev pa iz subjektivnih vzrokov, med katerimi prevladuje samovoljna prekinitev.

Druga področja poslovanja

V prvih treh mesecih delovne enote niso prekoračile plana svojih splošnih stroškov, vendar to še ne smemo ocenjevati kot prihrank, saj je dinamika le-teh močnejša proti koncu leta.

(Nadaljevanje na 4. str.)

Bojan Gogala, sekretar ZK

Dne 13. aprila je bil za sekretarja osnovne organizacije ZK Sava izvoljen dipl. inž. Bojan Gogala. Tov. Gogala je bil pred združitvijo direktor podjetja Standard, zdaj pa je pomočnik direktorja razvojno-tehnološkega inštituta. Kot družbenopolitični delavec ima bogate izkušnje: bil je odbornik občinske skupščine Kranj ter član sveta za gospodarstvo. V Savi so ga v razvojno-tehnološkem inštitutu izvolili za svojega sekretarja. Do izvolitve je bil član sekretariata ZK.

Odgovorno nalogo je prevzel — kakor drugi funkcionarji — v trenutku, ko je potrebno precej sposobnosti, da bo kolektiv Save premagal težave. Precejšnje breme in odgovornost leže tudi na družbenopolitičnih organizacijah.

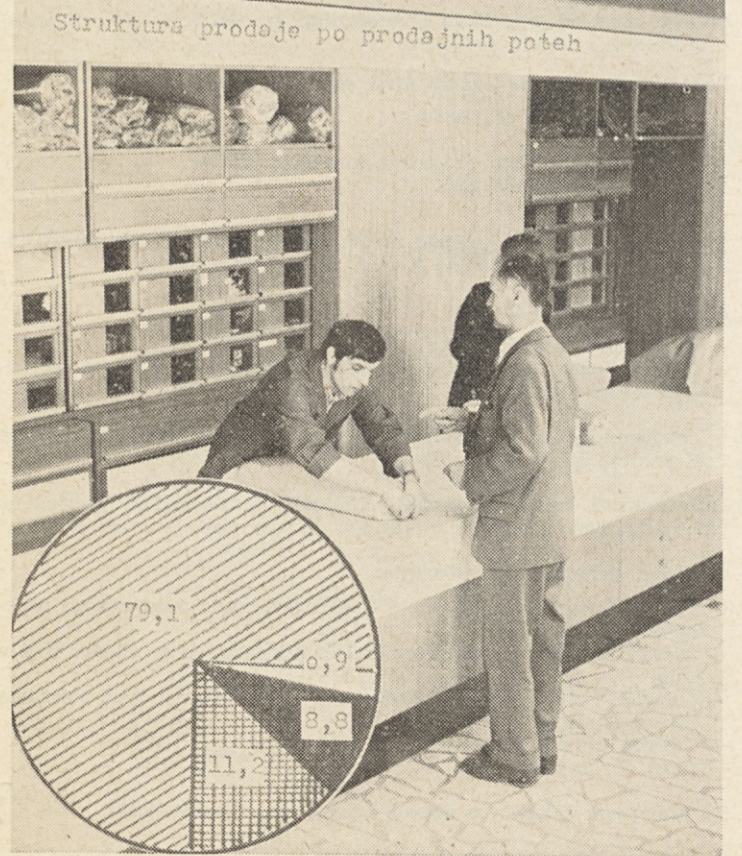
Tovarišu Gogali čestitamo k izvolitvi in želimo, da bi nalogo uspešno opravil. Uredništvo

REFERENDUM:

Glasovali smo 76,41 ZA!

marec 1,4 krat večji kot v istem obdobju lani, je podjetje v zelo težkem finančnem položaju prav zaradi težav v tekočem financiranju. Problemi so torej obratna sredstva, in to predvsem terjatve do kupcev, ki so se v prvih treh mesecih letošnjega leta povečale kar za 33 milijonov din, oziroma glede na isto obdobje lani za 43 milijonov din.

Večje izpade ugotavljamo pri delovni enoti velopnevmatika predvsem zaradi nerešene tehnologije nekaterih izdelkov, pri delovni enoti tehnični izdelki, kjer je nastal izpad pri proizvodnji plastičnih mas zaradi selitve obrata I v obrat IV, in pri delovni enoti umetno usnje zaradi pomanjkanja tekstila in ozkega grla, ki nastaja pri pripravi past.

Povezovanje študentske in delavske mladine

Prav gotovo je že marsikdo od vas, morda predvsem mlajši, kdaj pomislil na to, da pravzaprav med mladimi, ki hodijo v srednje, višje ali visoke šole, in mladimi v delovnih organizacijah ni nobene povezave. Mislim, takšne povezave, kjer bi mladi med seboj izmenjavali mnenja, izkušnje, se pogovorili o težavah enih in drugih. No, prav zaradi takšnega razmišljanja je bil aprila v Savi sestanek, na katerem so se pogovarjali...

Najbolje je, če tale sestavek preberete.

Mladinska organizacija v Savi je ustanovila komisijo, ki je zadolžena za sodelovanje med študenti in mladinsko organizacijo tovarne ter izvršnim odborom skupnosti ljubljanskih študentov. 4. aprila 1972 je bil prvi sestanek te komisije, na katerega sta bila povabljeni tov. Korinšek, predsednik izvršnega odbora skupnosti študentov, in tov. Kšela, predsednik združenja pokrajinskih klubov. Na sestanku so sodelovali še tov. Beravs, tov. Marcijan, tov. Gogala, tov. Pevčeva, predstavniki mladinske organizacije in kluba štipendistov in posojilojemalcev.

Komisija je oblikovala program, ki zajema zelo zanimive probleme. Nekatere točke tega programa so bile tudi tema pogovora na sestanku:

- skupno zasledovanje študentske politike,
 - možnost vpliva na učne programe na srednjih, visokih in višjih šolah,
 - delavska mladina naj bi podpirala pozitivne študentske akcije,
 - idejnopolitično sodelovanje.
- Sestanek je vodil predsednik komisije tov. Tine Renko in že v začetku je bil razgovor zanimiv. Tov. Korinšek je poudaril, da je tovarna Sava prva delovna organizacija v Sloveniji, ki je začela

preko svoje mladinske organizacije in kluba štipendistov in posojilojemalcev iskati stike s predstavniki študentov iz Ljubljane. S tem se je začela uresničevati parola o povezanosti delavske in študentske mladine. Študentje študenti imajo tako možnosti, da se preko svojega kluba povežejo z mladinsko organizacijo v tovarni in tudi s predstavniki študentskega gibanja. Skupno lahko zasledujejo politiko štipendiranja, dajejo pripombe k učnim načrtom, se seznanjajo z organizacijo in upravljanjem v podjetjih in pripomorejo k temu, da se čimveč mladih aktivno vključuje v svojih družbenopolitičnih organizacijah.

Sledil je pogovor o učnih načrtih. Tov. Gogala je najprej opozoril, da so mnogokje učni načrti neustrezni. Tu so študentje pokazali premalo zanimanja za sodelovanje pri pripravljanju učnih načrtov. Premalo je v učnih načrtih predmetov, kot so: politična ekonomija, ekonomika podjetja, samoupravljanje, kajti vsak mlad strokovnjak se srečuje v podjetju s temi problemi in bi jih moral dobro poznati. Tov. Korinšek je dejal, da študent na fakulteti lahko opazi, da se neko predavanje vsebinsko vleče že več let, ne more pa ugotoviti, ali bo znanje, ki si ga je pridobil ob tem predavanju, lahko v praksi uporabil. Študentje torej težko vnaprej presodijo, kaj jim bo v praksi koristilo. Lahko pa jim to pojasni nekdo s prakso in izkušnjami. Bistvo reforme univerze je, da se odpre gospodarstvu. Uresniči naj se ideja o kroženju znanstvenikov. Ta bistvena točka reforme univerze pa se prepočasno uresničuje, ker ni potrebnega razumevanja predvsem v svetlih fakultet.

Tov. Marcijan je govoril o tem, kaj vse so delavci storili, da bi bolje poslovali. Razvili so interno gospodarstvo, samoupravne odnose, postali so sposobni upravljati.

Politične sile se opirajo le na tistega, ki ne dela iz navade, ki ni površen in ki ima pravilen odnos do samoupravljanja. Precejšnje število študentov pa je žal apolitičnih in nezainteresiranih za družbenopolitično dejavnost. Od mladega strokovnjaka torej pričakujemo, da združuje v sebi vse te komponente, da je pri delu vzgled sodelavcem in da stopi z vzvišenege mesta in čim preprosteje govori z delavci, je poudaril tov. direktor.

O apolitičnosti študentov je spregovoril tov. Korinšek. 50% vseh študentov je Ljubljančanov, ki imajo boljši materialni položaj kot študentje iz drugih krajev Slovenije. Zato tudi niso politično aktivni. Dokler socialna struktura ne bo izboljšana, skoraj ne moremo pričakovati, da bodo vsi študentje masovno in prizadeto sodelovali. Predsednik združenja pokrajinskih klubov je povedal nekaj o študentskih akcijah. Delo skupnosti študentov je samoiniciativno. Gibanje zaživi, ko se pojavijo problemi. Na koncu je pozval klub savskih študentov in posojilojemalcev, da se priključi k pokrajinskemu klubu in tam zastopa svoje interese.

Tov. Gogala je dejal, da je zelo važna usmeritev študentovega dela. Če bo že pri študiju usmeritev sodobna, bo tudi končni profil študenta drugačen. Zato je najpomembnejše:

- da se študentje prizadevajo za modernizacijo učnih načrtov, ki bi morali biti v skladu s potrebami gospodarstva,
- da študentska organizacija pritegne k sodelovanju čimveč študentov.

Zaradi sorazmerno slabe povezave delavske in študentske mladine je mladinska organizacija Sava ustanovila komisijo, ki bo temu posvetila vso pozornost. Upajmo, da bo delo te komisije zaživel, saj so ob začetku pokazali veliko prizadevnost.

Po sestanku komisije za sodelovanje med mladinsko organizacijo, klubom študentov in posojilojemalcev je bil skupni sestanek kluba študentov in posojilojemalcev.

O trenutni gospodarski situaciji v svetu, posebej pa v tovarni Sava, o izvajanju ustavnih dopolnil, o spremembah v organizaciji dela in upravljanja, o gospodarskem stanju po obeh devalvacijah,

o povezanosti med gumarskimi podjetji v Jugoslaviji in sodelovanju s Semperitom so govorili tov.: Mihelič, Marcijan, Babnik in Balanč.

Tov. Renko je informiral študente z vsebino pogovora na prejšnjem sestanku. Tako sodelovanje ne more zažveti čez noč, toda predlogi so tu, mladi pa naj se odločijo, če so pripravljeni delati tudi na tem področju.

I. P.

IZOBRAŽEVALNI CENTER INDUSTRIJE GUMIJEVIH, USNJNIH IN KEMICNIH IZDELKOV »SAVA« KLANJ

objavlja za šolsko leto 1972/73

Natečaj

za vpis v

I. POKLICNO SOLA ZA GUMARKE DELAVCE.

Šolanje traja eno leto; pouk je teoretičen in praktičen. Razpisanih je 60 mest (moški).

Pogoji za vpis so:

- najmanj 6 razredov osnovne šole,
- starost do 18 let,
- uspešno opravljen test ročnih spretnosti in zdravniški pregled v ambulanti »Sava«.

II. POKLICNO GUMARSKO SOLO.

Šolanje traja dve leti. Pouk je teoretičen in praktičen. Razpisanih je 25 mest (moški).

Pogoji za vpis:

- uspešno končana osemletka,
- starost do 17 let,
- uspešno opravljen test ročnih spretnosti in zdravniški pregled v ambulanti »Sava«.

III. Obenem objavljamo prosta učna mesta za:

- STROJNEGA KLJUČAVNICARJA 3 mesta
- ELEKTRIKARJA 1 mesto

Šolanje traja tri leta. Pouk je teoretičen (na poklicni šoli v Kranju) in praktičen v našem podjetju.

Pogoji za zasedbo teh učnih mest so:

- uspešno končana osemletka,
- starost do 18 let,
- opravljen zdravniški pregled v ambulanti »Sava«,
- opravljen psihološki test.

Prijave naj kandidati pošljejo do 20. junija 1972 na naslov: IZOBRAŽEVALNI CENTER »SAVA« KLANJ, Medetova 1 (64000).

Prošnji naj priložijo:

- zadnje šolsko spričevalo,
- izjavo staršev, da bo učenec ostal v delovnem razmerju s podjetjem toliko časa, kolikor bo trajalo šolanje.

V primeru, da žele med šolanjem biti v dijaškem domu, naj prilože tudi prošnjo za sprejem v dom.

Izobraževalni center bo pozval kandidate na zdravniški pregled in psihološko testiranje v Kranju, za kar jim bo potne stroške povrnil.

Učencem nudimo v času šolanja:

- mesečno nagrado od 230 do 450 dinarjev, odvisno od učnega uspeha in letnika šolanja,
- povračilo prevoznih stroškov nad 40 dinarjev, če se učenec vozi v šolo,
- polovico vzdrževalnine v dijaškem domu, če učenec med šolanjem biva v domu,
- delovno obleko in čevlje,
- topel obrok (malico).

Po končanem šolanju se učenci zaposle v našem podjetju.

Kaj počno študentje?

Tole pismo nam je poslal naš študent Bojan Gričar. Ker je pismo zanimivo, ga objavljamo, tov. Gričar pa je obljubil, da bo občasno pripravljati informacije o življenju študentov. Tudi to je del akcije za povezovanje mladih ljudi. Zato bomo v uredništvu veselji, če se boste oglasili tudi drugi s srednjih in visokih šol.

Kot član komisije pri mladinski organizaciji, ki je zadolžena za sodelovanje med mladinsko organizacijo, študenti in izvršnim odborom skupnosti ljubljanskih študentov, sem 4. aprila 1972 sodeloval na sestanku te komisije. Tudi jaz menim, da razmere v našem visokem šolstvu niso najbolj rožnate. Toda ni res, da bi študentje popolnoma neprizadeto opazovali dogajanja okoli sebe, posebnost, če smo pri tem sami še najbolj prizadeti. Ni nam vseeno, kakšni bodo naši študijski in življenjski pogoji in ali bodo predavanja, ki jih bomo poslušali, zanimiva in kvalitetna ali ne. Zal pa je res, da vse preveč kavarniško kritiziramo in se šele v zadnjem hipu odločimo za konkretno radikalno akcijo. Mislim pa, da je to splošna napaka pri nas in ne le študentska. Zato bi vas, spoštovani bralci, rad seznanil z nekaterimi zadnjimi aktualnimi dogajanja na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo.

Gotovo ste brali v dnevnem časopisu, da so študentje tretjih letnikov kemikov in kemijskih tehnikov bojkotirali predavanja in vaje v času od 13. do 15. marca 1972. Naj navedem kratek pregled vzrokov, povoda in namena bojkota:

1. Slaba vsebinska povezava predavanj in vaj; študij temelji predvsem na spominskem delu, namesto na ustvarjalnem mišljenju, študij se je zreduciral na učenje za pogoje in druge predpisane obveznosti.

2. Pedagoško delo profesorjev ni pravilno ocenjeno, ker sistem

Bojan Gričar

reelekcije zahteva od profesorjev predvsem znanstveno — raziskovalno delo.

3. Slaba organizacija študijskega procesa, časovna usklajenost urnikov, prostorska raztresenost predavanj in vaj, pomanjkanje učnih pripomočkov, pomanjkanje seminarskega in skupinskega dela, premajhno število izpitnih rokov in njihova neustrezna razporeditev.

4. Generacijska in konceptualna trenja na oddelku za kemijo prehajajo v trenje med katedrami in to tudi slabo vpliva na organizacijo študijskega procesa.

5. Povod za bojkot:

Študijska preobremenitev v tretjem letniku kemijske tehnologije (40 ur tedensko) in nepravilna selekcija na prehodu iz tretjega v četrti letnik (nad 50% osip v študijskem letu 1970/71).

Po zboru študentov, ki je podprl program in zahteve, se je delo nadaljevalo po letnikih, kjer so bili organizirani pogovori s profesorji o problemih na fakulteti.

Mešana komisija (štirje profesorji in štiri študenti) je oblikovala predloge in jih dala v obravnavo pedagoško znanstvenemu oddelku za kemijo FNT, ki jih je v celoti sprejel. Zelo zanimiva je zahteva, da se uvede anketa o delu profesorjev.

Upajmo, da bodo te probleme zadovoljivo rešili in da bojkot kot radikalen način reševanja problemov ne bo povzročil prevelike diferenciacije med tistimi, ki jim resnično gre za izboljšanje študija, in med tistimi, ki hočejo le, da je njihovo delo čimbolj zahtevno in odgovorno.

Predlog organizacijske opredelitve temeljnih organizacij združenega dela (TOZD)

ORGANIGRAM PODJETJA PO PRODUKTNEM KONCEPTU KOT PODLAGI ZA USTANOVITEV TOZD

Prizadevanje za uresničevanje ustavnih dopolnil so v tem, da v podjetju ustvarimo stvarne pogoje in organizme oospodarsko učinkovitega samoupravljanja, kjer bodo delavci lahko uveljavljali svojo družbeno-gospodarsko vlogo in odgovornost. Zato naj po tem predlogu postanejo temeljne organizacije združenega dela (TOZD) v sestavi »Save« tisti organizacijski deli podjetja, ki predstavljajo po določenih kriterijih dovolj zaokrožene družbeno-gospodarske enote podjetja in v katerih bodo delavci lahko uresničevali temelj svojega samoupravnega položaja, to je ustvarjali in formalizirali dohodek teg ga delili po rezultatih dela. V takih pogojih proces formiranja in delitve dohodka v bodoče ne bo potekal na širši integracijski ravni združenega dela (t. j. na ravni podjetja kot celote), temveč na ravneh, kjer je realno in optimalno mogoče razvijati in zaostriiti smisel in odgovornost delavcev za neposredno gospodarjenje in njihov materialni položaj (t. j. v temeljnih organizacijah združenega dela).

Po zadnjem statutu podjetja temeljni materialna osnova dela sedanjih delovnih enot na tako imenovanem internem dohodku enot, ki se obračunsko sestoji iz dveh delov: iz obračuna njihovih rezultatov po direktnih stroških in iz priznavanja njihove udeležbe v dohodku podjetja, kar pa delovnih enot in posameznih delavcev neposredno ne stimulira dovolj za boljše gospodarjenje. Vedno več primerov dokazuje, da je zato treba proučiti vse možnosti za ustvaritev takšnih pogojev in organizmov gospodarske učinkovitosti samoupravljanja, v katerih bodo delavci v večji meri kot doslej gospodarsko presojali in sprejemali ukrepe za zniževanje stroškov, za povečevanje tehnološke in delovne discipline, za izboljšanje kvalitete dela, za zaostrovanje in sankcioniranje osebne odgovornosti ipd., skratka za boljši poslovni uspeh.

Z odpiranjem novih možnosti za neposredno udeležbo delavcev v procesu ustvarjanja in delitve dohodka v temeljnih organizacijah združenega dela ne zasledujemo le nekih samoupravno-političnih, temveč družbeno-gospodarskih cilje. Ustvarjanje in ugotav-

ljanje dohodka ter odločanje o delitvi na ravni temeljnih organizacij združenega dela, ki bodo omogočale neposredno udeležbo delavcev v tem procesu, je v bodočem razvoju samoupravnega sistema imperativ hitrejšega gospodarskega napredka. Zato je po tem predlogu temeljna organizacija združenega dela takšna družbeno-gospodarska kategorija, preko katere se odpirajo možnosti za neposredno uveljavljanje vzpodbude in odgovornosti vseh delavcev v njej: proizvodnih delavcev in delavcev tehnologov, konstruktorjev, ekonomistov, organizatorjev, kontrolorjev, delovodij in drugih strokovnjakov. V temeljnih organizacijah združenega dela naj se kot enakopravni upravljalci prizadevajo za dvig produktivnosti svojega in skupnega dela, vplivajo na rast osebnega in družbenega standarda delavcev, dogovarjajo o smotnosti bodočih vlaganj iz ustvarjenega dohodka ipd.

TOZD — organizacija skupnih služb

Postavitev dveh proizvodnih organizacij združenega dela (tovarne avtopnevmatike in tovarne tehničnega blaga) in združitve proizvodnih ter nekaterih strokovnih operativnih funkcij v vsaki tovarni posebej ima za posledico zmanjšanje števila dosedanjih skupnih strokovnih služb in zmanjšanje števila njihovih delavcev. Zmanjša se tudi programski obseg njihovih strokovnih zadolžitvev, ker bodo v bodoče odgovorne predvsem za razvojne, projektivne, analitske in nekatere druge kreativne naloge, na podlagi katerih se bo zagotavljalo skladno izvrševanje skupnih gospodarskih načrtov in razvojnih programov. Vloga in odgovornost organizacije skupnih služb bo še posebej morala biti usmerjena k analizam in oblikovanju predlogov za nadaljnje izboljševanje gospodarskega položaja podjetja in njegovega uspešnega poslovnega sodelovanja ter vključevanja v tržne pogoje gospodarjenja.

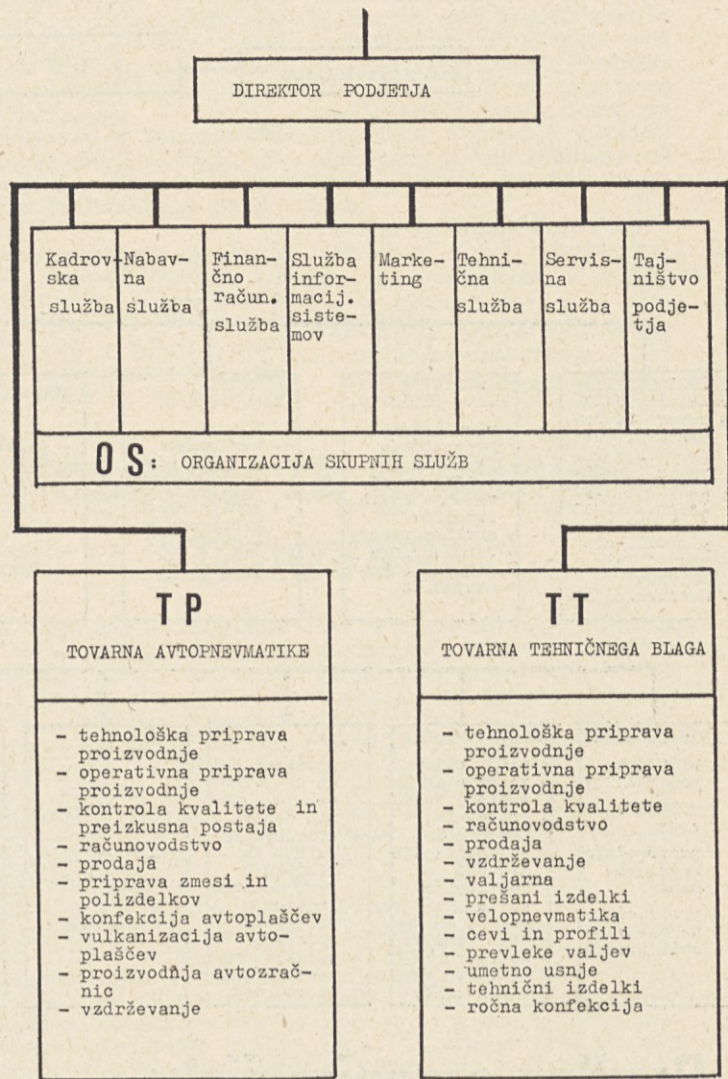
Organizacija skupnih služb bo poslovala kot temeljna organizacija združenega dela, za katero bo ustrezno urejen njen organizacijsko-samoupravni in družbeno-gospodarski položaj. Organizacij-

ske oblike samoupravljanja te temeljne organizacije združenega dela in samoupravni status posameznih njenih delov bodo naknadno opredeljene v smislu sprejete programa o uresničevanju ustavnih dopolnil v našem podjetju.

TOZD — tovarna avtopnevmatike

Tovarna avtopnevmatike združuje dosedanje proizvodno delovno enoto »avtopnevmatika« in del proizvodne delovne enote »polizdelki«. Glede na njen organizacijsko-samoupravni in družbeno-gospodarski položaj v katerem bo poslovala kot temeljna organizacija združenega dela, povezuje tudi nekatere strokovne oddelke kot so: tehnološka in operativna priprava dela, kontrola kvalitete, računovodstvo in prodaja.

Organizacijske oblike samoupravljanja te temeljne organizacije združenega dela in samoupravni status posameznih delov te tovarne, to je dosedanjih proizvodnih delovnih enot in povezujočih se strokovnih oddelkov, bodo opredeljene v smislu sprejete programa o uresničevanju ustavnih dopolnil v našem podjetju.

Kako bomo morali delati

Samo zato, da bi vas spomnil na dve že objavljeni informaciji, sem uporabil gornji naslov.

V 5. številki glasila je bil objavljen obširen sestavek o tem, da je bilo že v začetku leta narejeno največ, kar je možno, da bi se podjetje prilagodilo splošni gospodarski situaciji: potrebno je bilo prilagoditi proizvodni program, nabavo surovin, prodajo ipd. Kakor so bili storjeni ukrepi na nivoju podjetja, tako je bilo nujno ukrepati tudi v delovnih enotah. 17. januarja letos je glavni direktor imenoval 9 skupin za uresničevanje proizvodnih programov in zagotovitev ekonomskih učinkov posameznih delovnih enot. Skupine so na osnovi sklepov 9. seje delavskega sveta predložile svoje programe dela (v glasilu so bili objavljeni v skrajšani

obliki), skupina za realizacijo gospodarskega načrta pa je odgovorna, da delo skupin spremlja, usmerja in podpira. Pred nedavnim so skupine prijavile prvo poročilo o delu in ga dale v razpravo odboru za program in razvoj podjetja. Odveč bi bilo ponovno podarjati, v kakšnem položaju je podjetje predvsem zaradi neukvidnosti. Prizadevanja nas vseh so velika in uspehi zadovoljivi. A le z nezmanjšanim elanom se bomo prebili (uspešno) tudi skozi ostalo polovico leta. V tem, da so pokazatelji poslovanja ugodni, je prvi dokaz dobrega dela, prav tako tudi odločitve o premostitvenih ukrepih. Torej dela, kako kar najbolj uspešno prek težav, potekajo na več linijah. Ena od teh je uspešno delo skupin. Da bi bila informacija čim popolnejša, v

nadaljevanju primerjamo programe skupin z njihovimi poročili o opravljenem delu.

POLIZDELKI

Velik problem je vzdrževanje strojev. S službo za vzdrževanje in investicijsko izgradnjo so se dogovorili, da bodo vsa večja popravila naredili izven delovnega časa, ker so stroji med rednim časom zelo obremenjeni. Skupno z razvojno-tehnološkim inštitutom še vedno pripravljajo spremembe tehnologije, s čimer bodo sproščene kapacitete.

Zaradi splošnih gospodarskih razmer se pojavlja nova težava: pogosto spreminjanje surovin. Problem bodo reševali z nabavno službo.

UMETNO USNJE

Težave, ki nastajajo pri nabavi surovin še vedno niso v celoti odpravili, s prodajno službo še iščejo najboljše možnosti izbire asortimana in izkoriščenosti kapacitet, medtem ko je razvojna skupina za umetno usnje večino nalog uspešno sklenila.

VELOPNEVMATIKA

Ta delovna enota izdeluje izdelke po novih mesečnih planih, ki so za približno 15% večji od letnega plana.

Vse norme bodo v prvi polovici maja gotove in usklajene z novo tehnologijo.

Na vseh delovnih mestih je uvedeno nagrajevanje po kvaliteti. Naloge v zvezi s tehnologijo, manjšo porabo materiala in pocenitvijo zmesi še niso povsem uresničene, vendar upamo, da bo tudi to urejeno.

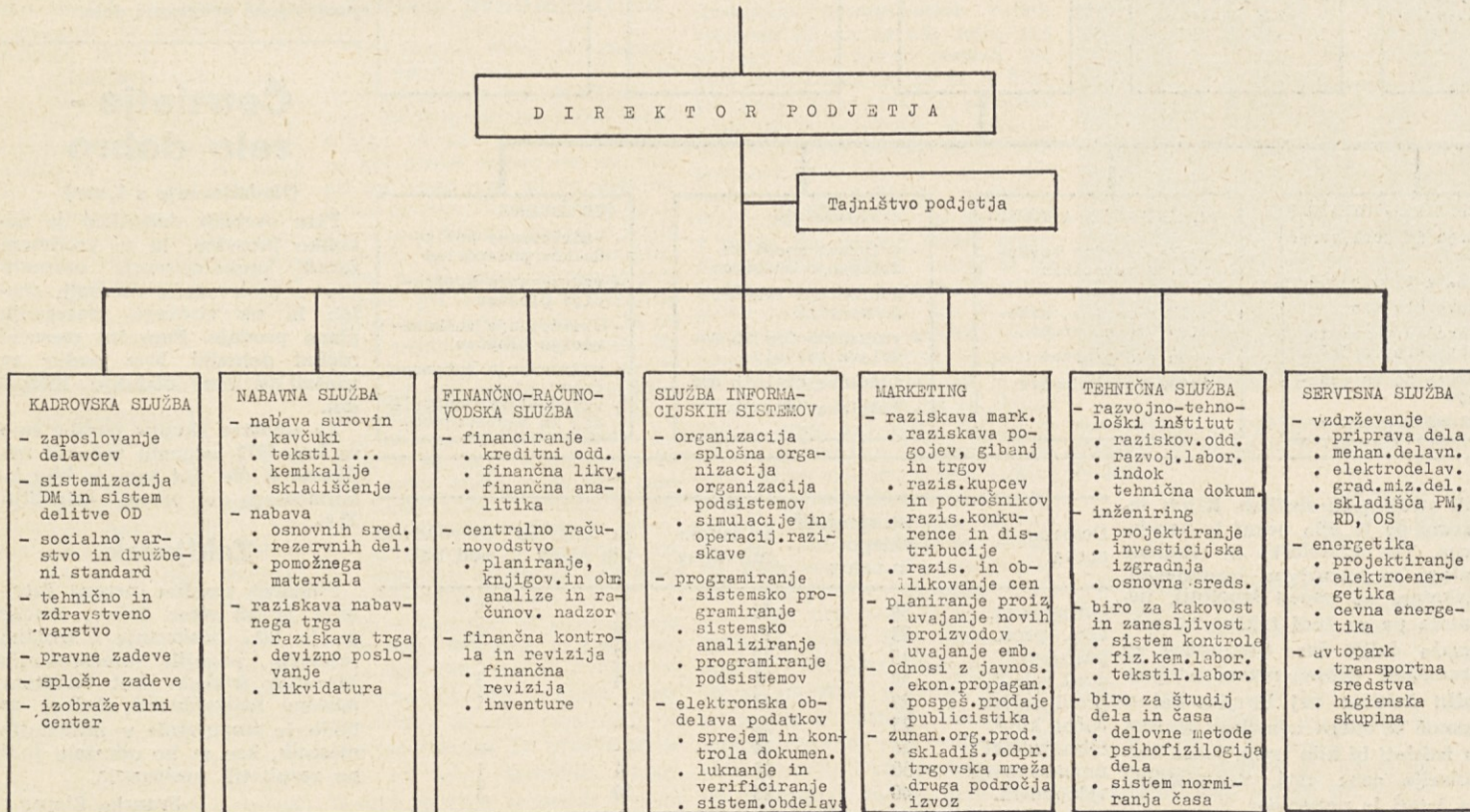
Izračun direktnih stroškov in stopnje pokritja za novo tehnologijo in proizvodnjo bo izdelan takrat, ko bodo naloge, predvidene s planom, gotove. (Pričakujemo v mesecu juniju).

PRESANI IZDELKI

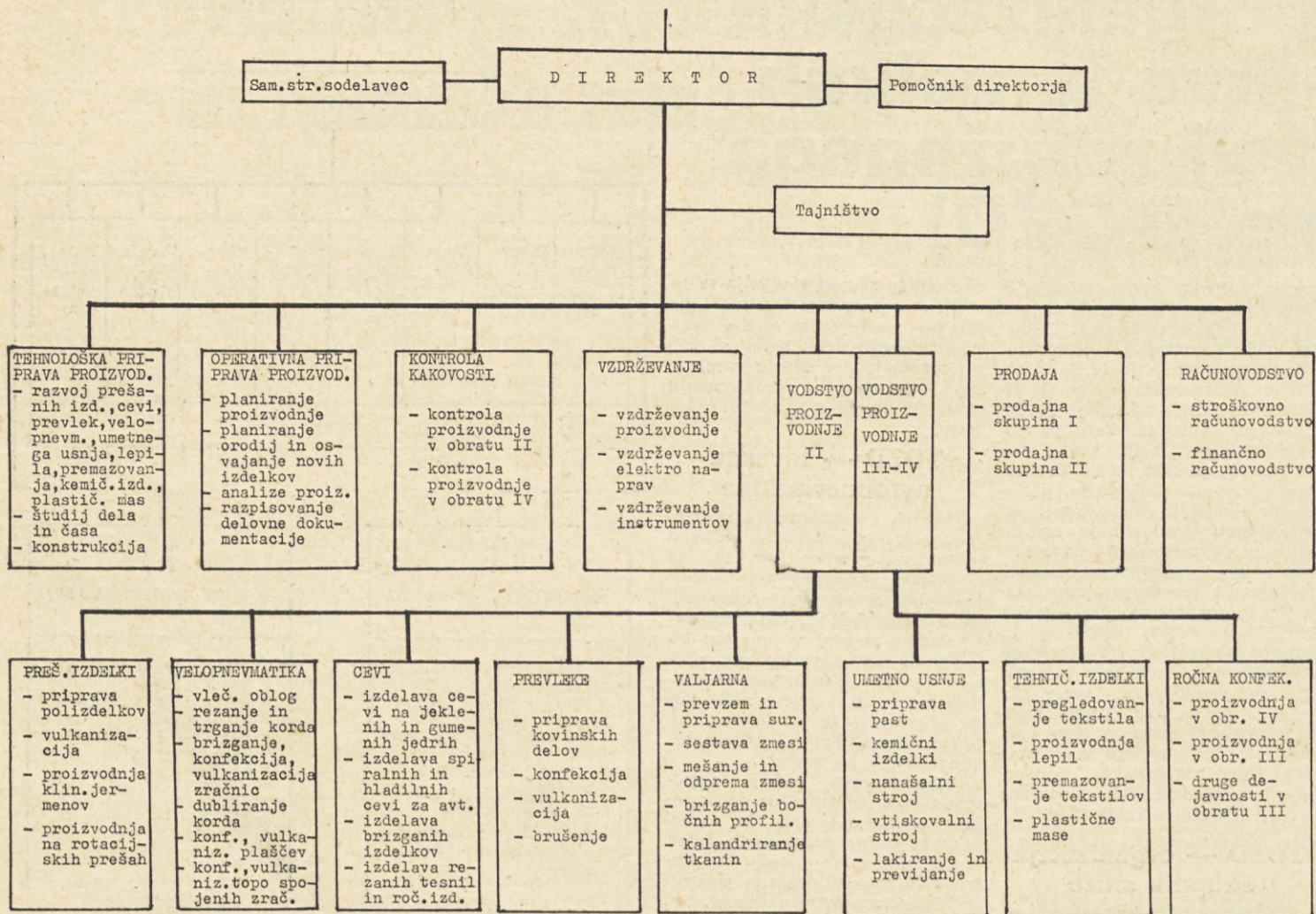
Med ukrepi, ki so jih v tej enoti zapisali prvič, so na prvo mesto postavili 10% boljše izkoriščanje kapacitet z boljšo disciplino. Zdaž o tem v poročilu sicer ne piše ničesar, a sporočili so, da so v zvezi s tehnologijo uredili vse potrebno.

(Nadaljevanje na 4. str.)

ORGANIGRAM TOZD SKUPNIH SLUŽB

ORGANIGRAM TOZD TOVARNE TEHNIČNEGA BLAGA

Predlog organizacijske ...

TOZD — tovarna tehničnega blaga

Tovarna tehničnega blaga združuje več dosedanjih proizvodnih delovnih enot. Glede na njen or-

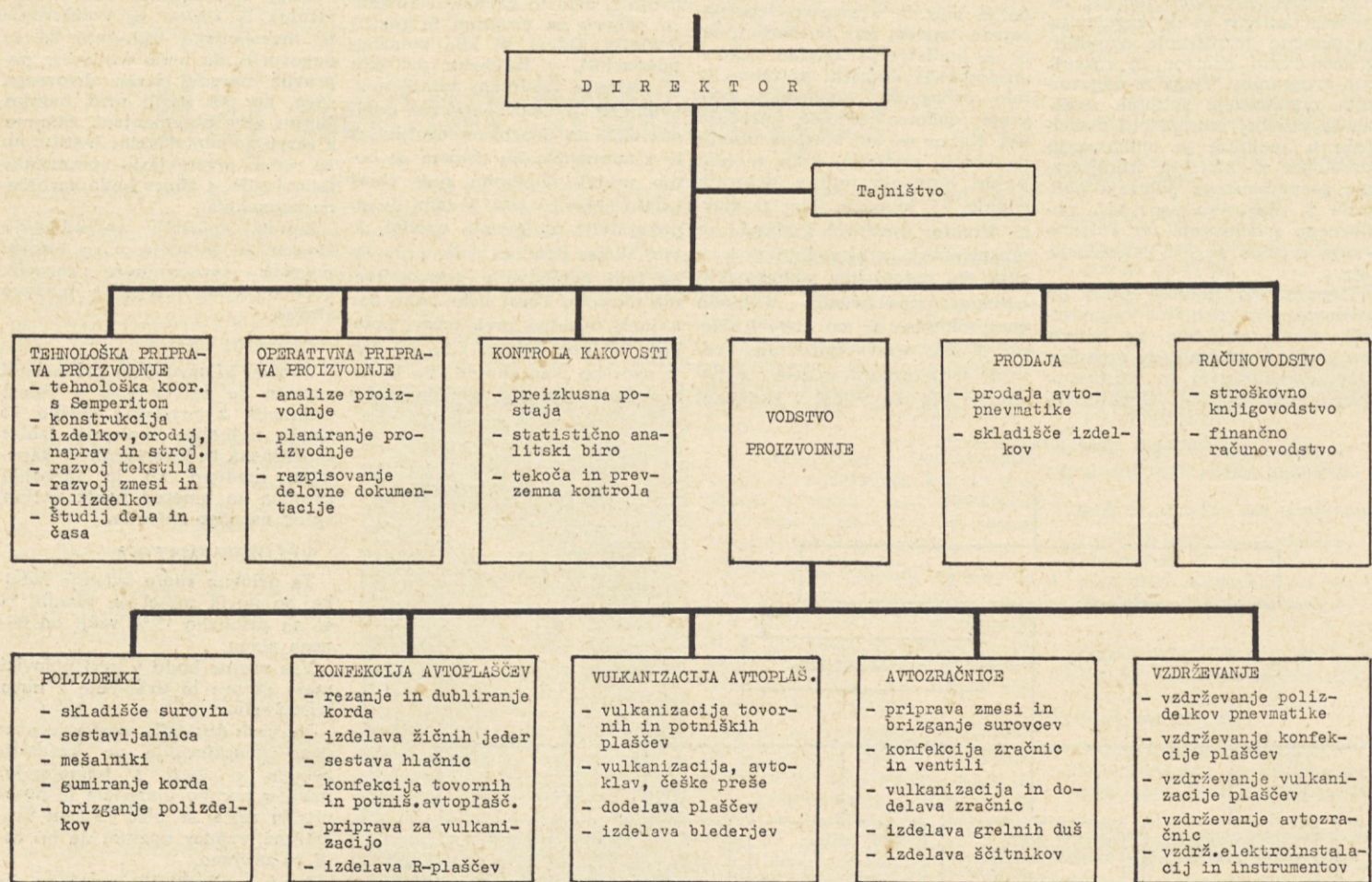
ganizacijsko-samoupravni in družbeno-gospodarski položaj, v katerem bo poslovala kot temeljna organizacija združenega dela, povezuje tudi nekatere strokovne od-

delke kot so: tehnološka in operativna priprava dela, kontrola kvalitete, računovodstvo in prodaja. Organizacijske oblike samoupravljanje te temeljne organizacije združenega dela in samoupravni status posameznih delovnih enot in povezujočih se strokovnih oddelkov, bodo naknadno opredeljene v smi-

slu sprejetega programa o uresničevanju ustavnih dopolnil v našem podjetju.

Za naslednjo številko glasila bomo pripravili obširnejši razgovor s posamezniki o bistvenih značilnostih TOZD, o kadrovskih, finančnih, organizacijskih ter drugih spremembah ki bodo nastale ob reorganizaciji podjetja.

ORGANIGRAM TOZD TOVARNE AVTOPNEVMATIKE

Kako bomo ...

(Nadaljevanje s 3. str.)

Torej, če jim je to uspelo, lahko sklepam, da so tudi disciplino postroili.

CEVARNA

Delo skupine ne poteka po začrtanem programu zaradi raznih težav, ki se pojavljajo pri delu v proizvodnji samj ali v posamez-

nih strokovnih službah. Kljub težavam pa je bilo nekaj le narejenega. Vse tehnološke in tehnične naloge so intenzivno izpolnjevali. Nekatere so uspeli izpolniti, nekatere pa so tudi takšne, ki zahtevajo daljši čas. Ob koncu so predlagali dvoje: razvojno-tehnološki inštitut naj bi jim dal v pomoč še enega tehnologa za cevi in izdelati bi bilo treba točne kalkulacije cene cevi, nerentabilne pa črtati iz programa.

Delovna enota	St. sprejetih sklepov in nalog	St. izvršenih nalog	St. neizvršenih nalog	St. rokovno pod. nal.
avtopnevm.	39	23	—	5
cevi, prof.	28	15	2	4
polizdelki	15	12	2	1
preš. izdelki	39	21	4	3
prevl. valjev	20	18	—	1
ročna konf.	25	22	—	—
tehn. izdelki	26	14	—	—
umetno usnje	30	18	4	1
velopnevm.	40	25	10	3

PREVLEKE

Predvsem so menili, da je (v programu) treba spremeniti letni plan. Računali so, da jim bo to »navrglo« 42% povečanje proizvodnje. Doselej jim je uspelo povečati proizvodnjo za 26% na protij lanskemu letu, v prihodnjih mesecih pa bo to povečanje še višje. Tudi za boljšo reklamo za te izdelke so se že dogovorili, kontrolirajo pa tudi porabo materiala, kar je dalo že prve dobre rezultate.

TEHNIČNI IZDELKI

Pri izdelavi plastičnih mas, gumiranega tekstila in lepil poskušajo predvsem uvesti cenejše surovine. Nekaj novih surovin so že uvedli, ponekod pa imajo težave zaradi pomanjkanja surovin. Nekatere izdelke jim je uspelo poceniti z določenimi tehničnimi ali tehnološkimi spremembami.

ROČNA KONFEKCIJA

Zaradi težke dobave sam sklep o zamenjavi tekstila pri izdelavi nekaterih vrst blazin ni uresničen. Iz proizvodnega programa so izločili, kar ni bilo donosno, spremenili so konstrukcijo nekaterim izdelkom. Z vsem so prihranili precejšnja sredstva in tako tudi ta enota uspešno premaguje težave.

ZA SKLEP

Kako poteka izvrševanje sklepov, tekoče spremlja oddelek za tehnično dokumentacijo v razvojno-tehnološkem inštitutu. 25. aprila je njihovo poročilo izgledalo takole: (glej tabelo spodaj)

ZAKLJUČKI

Predloženo poročilo pričča o aktivnosti skupin za analizo vrednosti, katerih delo je nedvomno prispevalo svoj del k poslovnemu rezultatu tovarne v prvem tromesečju.

Skupine so opravičile svoj obstoj, istočasno pa se pri delu kaže delna akcijska neuglašenost delovanja posameznih služb in delovnih enot. Ta neuglašenost v večini primerov nastaja zaradi slabega programiranja dela, čemur se bo v naslednjem obdobju potrebno posebej posvetiti.

Ker se z delom skupin uvaja nova dejavnost, za katero praktično ni izkušenj, je razumljivo, da nastajajo težave pri realnem postavljanju rokov, definiranju nalog, kar pa se bo sčasoma uredilo. Vsekakor je potrebno ugotoviti, da izvrševanje sklepov poteka relativno v redu in da so za odstopanje v glavnem objektivni razlogi. Odstopanja ne presega 10% zadanih nalog, kar je z ozirom na kompleksno problematiko dela skupin ugodno.

Odbor za program in razvoj je sprejel naslednje zaključke:

- da odobri dosedanje delo skupin za analizo vrednosti,
- da opozori službe, da morajo aktivno sodelovati pri delu skupin in vodstev delovnih enot,
- da zadolži vodje delovnih enot, da še naprej uresničujejo postavljene programe dela.

Četrletje - zelo dobro

(Nadaljevanje s 1. str.)

Plan osebnih dohodkov je nekoliko presežen, in to predvsem zaradi prekoračevanja normativov v proizvodnih delovnih enotah in pa visokega preseganja plana prodaje. Poprečni mesečni osebni dohodki brez nadur so znašali v tem obdobju 1.920,00 din.

Za sredstva skupne porabe smo za leto 1972 namenili več kot milijardo S din. Od tega je bilo izkoriščenega v prvem četrletju 22%.

Zaključek

Finančni rezultat prvega četrletja je bil sicer dober, vendar pa je bilo poslovanje v izredno težavnih pogojih pomanjkanja obratnih sredstev kot rezultata splošne nelikvidnosti. Težave se bodo še stopnjevale v naslednjih mesecih, kar se bo odražalo tudi na rezultatih poslovanja.

Francka Slapar

mladi sebi

Šesta seja predsedstva mladinske organizacije

Ko smo pregledovali, koliko mladih je v samoupravnih organih podjetja, smo ugotovili, da je med 349 članov organov samoupravljanja 99 mladih, ali 27,3%. Menimo, da je to zadovoljivo. Če pa pregledamo bolj podrobno, pa ugotovimo naslednje: v svetih delovnih enot je bilo od predlaganih 67 mladincev izvoljenih 37. Zdaj je v svetih delovnih enot 56 mladih. V delavskem svetu podjetja je od 36 članov 9 mladincev, predlagali pa smo jih 11. Ko smo ugotavljali, v katerih delovnih enotah je največ mladih v organih upravljanja, smo ugotovili, da so brez mladih v samoupravnih organih na Vrhniku, enako tudi v velopnevmatiki in prevleki valjev, kjer tudi ni veliko mladih delavcev. Na splošno pa smo s številom mladih v samoupravnih organih podjetja lahko zadovoljni. Predsedstvo bi želelo, da bi vsi izbrani mladinci upravičili zaupanje, ki jim je bilo izkazano ob izvolitvi.

Klub mladih samoupravljalcev

Sekretar mladinske organizacije tov. Ernest Mikoletič je predlagal, da bi ustanovili klub mladih samoupravljalcev. Sestavljali naj bi ga mladinci, ki so člani samoupravnih organov. Naloga kluba naj bi bila skrb za povezavo z vodstvom podjetja in povezavo med člani mladinske organizacije in samoupravnimi organi. Da bi to uresničili je tov. Štefan Zrinski predlagal, da bi se na seminarju dokončno dogovorili o nalogah kluba in obenem izvolili tričlansko vodstvo, ki bi skrbelo za povezavo s samoupravnimi organi. S tem hočemo doseči, da bi mladina nastopala bolj povezano, sodelovala z odbori in vplivala tudi na predloge, ki so pomembni za vse mlade v Savi. Menili smo da je ta klub nujno čimprej ustanoviti.

Delo mladinskih aktivov

V nekaterih proizvodnih delovnih enotah so mladinski aktivni zelo močno zaživel; to bi lahko rekli za valjarno, avtopnevmatiko, prešane izdelke, cevi in prevleke valjev ter mladinski aktiv na Vrhniku. Največji problem je bil oživetje delo mladinskega aktiva v velopnevmatiki. Po zamenjavi predsednika tega aktiva je delo tudi tukaj steklo, saj so na zadnjem sestanku izdelali program, ki ga sedaj izvajajo. Iz zapisnikov sej mladinskega aktiva je razvidno, da bi se mladi v tehnični hali in valjarni radi ogledali računalniški center v Šk. Loki. Dogovorili so se, da bodo dali vse zapisnike sej razmnožiti in jih poslali vsem mladim v enoti. S tem bodo pripomogli k boljši obveščeni mladine o delu aktiva svoje enote. Potrebno bi bilo tudi družbenopolitično izobraževanje mladih delavcev. Zato bomo pripravili seminar.

Anketa o stanovanjski problematiki

Prejšnji mesec (aprila) je naša mladinska organizacija izvedla anketo o stanovanjski problematiki mladincev. Anketiranih je bilo 450-500 mladih v tovarni. Pobudnik te ankete je bila občinska konferenca ZMS, ki je želela dobiti sliko o stanovanjskih problemih mladih v kranjski občini. Do sedaj še nobeno kranjsko podjetje ni izvedlo ankete med svojimi delavci - mladinci. Za analizo podatkov bi morali plačati 1100,00 N din, s čimer se predsedstvo ni strinjalo, saj anketa za nas nima takega pomena, pa tudi s podatki si ne moremo pomagati. Anketa

je bila namreč izvedena samo za potrebe občine, in če bo ta hotela imeti analizo te ankete, bomo pač dali anketne liste in naj potem podatke sami analizirajo.

Mladinci valjarne izvedli prostovoljno akcijo

Predsednik mladinskega aktiva valjarne tov. Daniel Milec je povedal, da so do sedaj imeli dva sestanka aktiva, na katerih je bilo skupaj 15 prisotnih. Med drugim je predlagal, da bi probleme, ki se pojavijo v delovni enoti, prikazali vodstvu delovne enote, to pa naj bi jim te probleme pomagalo reševati. Mladi so predlagali, da bodo prišli na delo v prosti soboti, da bi uredili in počistili delovne prostore. To so sklenili zato, ker v rednem delovnem času tega ne utegnejo, saj je znano, da valjarne že tako komaj zadovolji vse potrebe drugih delovnih enot. Ta akcija je bila 13. maja.

Mladi v Savi se vse bolj uveljavljajo tudi na družbenopolitičnem področju. Pripravljeni so pomagati, kjer bi bilo to potrebno. Na sliki: mladinke na volišču v obratu IV.

Mislím, da je to lep zgled vsem ostalim in veliko priznanje mladinskemu aktivu valjarne.

Tov. Albina Miklošič, predsednica mladinskega aktiva Vrhnika pa je povedala, da so do sedaj imeli že štiri sestanke, da nimajo problemov, le da niso dovolj informirani o novejših dogajanjih v podjetju (reorganizaciji, o novem izplačilu osebnih dohodkov in 10% odtetnitvi od osebnih dohodkov kot posojilo podjetju). Predlagala je, naj jim kdo razloži vse to, ne samo mladim, ampak vsem delavcem obrata na Vrhniku.

Tekoča problematika

Tov. Danijel Milec je opozoril, da bi delali nadure le tisti, ki so neobhodno potrebni. Predlagal je tudi, da bi v valjarni delali vsako soboto, in sicer prva izmena, ne pa kot doslej enkrat vse tri, drugič pa samo ena, ali pa tudi nobena izmena. V nadaljevanju je tov. Zvone Gantar govoril o novih delavcih iz sosednjih republik. Menil je, da imajo ti največ problemov pri uvajanju v delovno okolje in bi bilo dobro, če bi bil zanje seminar nekoliko daljši. Na novo zaposlenim delavcem naj bi pomagal tudi predsedniki mladinskih aktivov v delovni enoti in se z njimi pogovoril o težavah. Povedal je še, da je organizacija delitve malic slaba in so zato zmeraj velike vrste. Predlagal je, naj bi se delavci strokovnih služb bolj dosledno držali razporeda malic, izboljšati bi morali tudi organizacijo delitve malic.

Člane komisije za informiranje, Valenčiča, Bogataja in Logarjevo smo zadržali, da bi v časopisu ponovno objavili seznam posameznikov, ki so odgovorni za športne sekcije. To predvsem zaradi na novo sprejetih članov, ki tega ne vedo in zaradi tega ne sodelujejo v športnih sekcijah.

Lado Mraz je predsedstvu prebral zapisnik zadnje seje koordinacijskega odbora gumarskih podjetij Jugoslavije in o naslednji seji, ki bo 20. maja v Rekordu-Rakovica. Te seje se bodo udeležili Marko Tomšič, Lado Mraz in Silva Strmetski. Sprejeli smo predlog, da odpotujejo z letalom, zaradi manjših stroškov. Tov. Mraz je dejal, da se bodo zavzeli, da ostane na položaju dosedanji predsednik, saj bi drugače morali sprejeti vodstvo koordinacijskega odbora mi, kar pa je vezano na velike stroške. Na koncu je tov. Bojan Gričar, predsednik kluba štipendistov seznanil predsedstvo z vsebino sestanka s predstavniki študentske organizacije. Povedal je, da je sedanji učni načrt na visokih šolah zastarel in se že dolgo ni menjal, razen manjših korektur, ter da je premalo predmetov, ki obravnavajo družbenopolitično delo. Predlagal je, da bi zapisnik te seje razmnožili in ga objavili tudi v internem časopisu. Nato je tov. Valenčič povedal, da se je komisija za informiranje dogovorila, da se ta sestavek skrajša in potem objavi v časopisu, s čimer se tov. Gričar ni strinjal.

ker so veliko lažji in bolj odporni od gumenih. Čeprav je bil ogled dokaj hiter in razlaga proizvodnega procesa precej nejasna (zaradi ropotanja strojev), lahko trdim, da smo v tako kratkem času videli veliko novega.

Po pogostitvi v samopostrežni restavraciji smo si še bežno ogledali preizkusne laboratorije in s tem tudi zaključili naš obisk v tovarni.

Že pred poldnevom pa smo se ustavili v Čateških Toplicah, kjer so nam hitro in solidno postregli s kosilom, kakor da bi vedeli, da se nam mudi v odkrit termalni bazen, v katerem je bilo poleg igranja vaterpola, plavanja pod

vodo in prekopicavanja videti še veliko zanimivosti. Iz bazena nas je po dveh urah pregnal veter in pa utrujenost, saj je imela voda 35°C, mi pa bolj malo kondicije. Namenili smo se na ples in se tako ustavili v motelu Turist pri Grosupljem. Čeprav je v motelu tudi bazen, ni bilo nobenemu do kopanja, ampak do plesa in zabave.

Žal je čas prehitro minil; prehitro, da bi se bolj spoznali, vendar pa dovolj dolgo, da si želimo še takih srečanj in pa sodelovanja med klubom štipendistov in mladinsko organizacijo.

Peter Bogataj

Posojilo za gradnjo stanovanj

Na 2. redni seji so člani delavskega sveta podjetja razpravljali o predlogu odbora za delitev sredstev sklada skupne porabe. Odbor je delavskemu svetu predlagal, komu in koliko dati posojila za popravilo ali gradnjo stanovanj.

V predlogu je zapisano:

Letos bo na voljo za posojila cca 1.840.000,00 N din, to je 500.000,00 N din več kot lani. Odbor je na seji v mesecu marcu sprejel sklep, da se navedena sredstva v celoti razdelijo individualnim graditeljem v spomladanskem roku. Člani kolektiva so bili pravočasno obveščeni o razpisu posojila za individualno gradnjo in adaptacijo z biltenom Informator, kjer so bili navedeni tudi pogoji, ki jih mora vsak delavec izpolnjevati, da lahko vloži prošnjo za posojilo. V določenem roku je vložilo prošnjo za individualno gradnjo in adaptacijo 119 delavcev, za nakup montažne hiše tipa Jelovica 2 delavca in za nakup delno dograjene hiše 1 delavec, skupno torej 122 delavcev. Med prosilci je tudi 6 delavcev trgov-

ske mreže. Komisija je pregledala vse prošnje in ugotovila, da večina prosilcev izpolnjuje 42. in 46. člen pravilnika, ki določata pogoje za dodelitev posojil. Tisti delavci, ki so vložili prošnje za posojilo kljub temu, da ne izpolnjujejo vseh pogojev pravilnika, so izrecno zahtevali, da komisija ogleda tudi njihove stanovanjske razmere, zato se je komisija odločila, da bo pri ogledu stanovanj upoštevala vse prošnje.

V času od 27. marca do 1. aprila je komisija pregledala stanovanjske razmere prosilcev za posojilo. Po temeljiti analizi ugotovitev in po presoji je bila sestavljena lista, kdo bo dobil posojilo in koliko. Člani delavskega sveta so o tem precej razpravljali. Razumljivo, saj je ustrezno stanovanje za vsakogar izmed nas med najpomembnejšimi pogoji za normalno delo in novo življenje. Z nekaterimi dopolnitvami oz. spremembami je delavski svet sprejel sklep, da podjetje dodeli 89 prodelno dograjene hiše 1 delavec, skupno torej 122 delavcev. Med prosilci je tudi 6 delavcev trgov-

vanj.

Ogledali smo si tovarno gumijevih izdelkov RIS Zagreb

V soboto, 22. aprila, je odbor kluba štipendistov našega podjetja organiziral enodnevni izlet, ki ga je združil z ogledom tovarne Ris Zagreb. Klub štipendistov je dalj časa uspešno sodeluje z mladinsko organizacijo in tako je bilo tudi tokrat. Poleg štipendistov se je ekskurzije udeležilo tudi več članov predsedstva in konference ZM.

V deževnem jutru smo se odpeljali proti Zagrebu, mogoče za spoznanje nerazpoloženi zaradi vremena ali pa zaradi tega, ker se med seboj nismo poznali. Na poti proti Dolenjski pa se je kdaj pa kdaj izza oblakov pokazalo sonce in razpoloženje je bilo takoj boljše. Pri Otočcu je bil prvi postanek, kjer smo se v skupinah razšli; na grad Otočec, v restavracijo nad cesto, večina pa je šla v motel na spodnji strani ceste. Kmalu smo odrinili naprej in po krajšem iskanju v predmestju Zagreba našli tovarno Ris. V dveh skupinah smo se napotili skozi podjetje. Najprej skozi sestavljalnico in valjarno, tako kot je običaj pri nas. Vendar pa tu skoraj nismo imeli kaj videti ali pa je bilo v primerjavi z našim obratom veliko manjše; samo mikser in nekaj dvovaljčnikov, kar pa zadostuje za mešanje zmesi za veliko vrst tesnil, cevi raznih dimenzij, podplatov itd. Za izdelavo teh izdelkov je potrebno malo zmesi in zato tudi tako majhna valjarna. Veliko bolj zanimivi so obrati, kjer izdelujejo razna zaščitna sredstva; posebno zanimivi je postopek izdelave. Mogoče bi moral omeniti tudi izdelavo in vulkanizacijo PVC podplatov, ki so vsaj zdaj zadnji krik mode pri obutvi, predvsem zaradi tega,

Komisija si je ogledala stanovanjske razmere vseh 122 prosilcev za posojilo in 89 od njih dodelila kredit v skupnem znesku 1.842.727,00 N din.

Žrebanje

Žrebanje prvomajske nagradne križanke je bilo v ponedeljek, 15. 5. 1972. Izžrebani so bili naslednji reševalci:

1. nagrada 60,00 N din Tušek Milena, Jelenčeva 9, Kranj
2. nagrada 50,00 N din Drolc Albin, Tomšičeva 18, Kranj
3. nagrada 40,00 N din Ulaga Fani, Grobljanska pot 24, St. Vid - Brod

4. nagrada 20,00 N din Jereb Matilda, Koroška c. 12 I, Kranj
5. nagrada 20,00 N din Bertonec celj Janez, Križnarjeva 4, Kranj
6. nagrada 20,00 N din Gričar Bojan, Kidričeva 57, Kranj

Člani komisije za žrebanje:

1. Grozl Zofka, l. r.
2. Rozman Mimi, l. r.
3. Čeferin Angelca, l. r.

Tekmovanje v plavanju

Mladinska organizacija Iskra je v sredo, 17. maja organizirala tekmovanje v plavanju mladincev kranjskih tovarn. Tekmovali so v naslednjih disciplinah: 25 m kravl, prsno in v štafetah 4 x 25 m kravl in 4 x 25 m mešano. Prijavljenih je bilo pet ekip. Na startu sta se ob 17. uri pojavili samo ekipa Iskre, ki je bila organizator, in ekipa Sava. Ekipa Testil-indusa, IBI in Ikosa pa se iz neznanih vzrokov tekmovanja niso udeležile, čeprav so ekipe prijavili. Tako se je naša ekipa postavila nasproti ekipi Iskre, ki je bila očiten favorit, saj je bila številnejša in so v njej tekmovali mladinci, ki aktivno plavajo ali igrajo vaterpolo za ekipo Iskre. Zmagovalcu je bil namenjen lep prehodni pokal.

Prva disciplina je bila 25 m kravl. V naši ekipi sta tekmovala Artiček in Pečjak. Po štarterjevem znaku so se pognali v vodo in videlo se je, da bo ogorčena borba za prvo in drugo mesto, kakor tudi za tretje in četrto.

Tekmovalci so se uvrstili takole:

1. Čermelj (Iskra) 13,4, 2. Artiček (Sava) 13,5, 3. Stare (Iskra) 14,2, 4. Pečjak (Sava) 14,4.

V disciplini 25 m prsno pa je za našo ekipo zopet startal Artiček, Pečjaka pa je zamenjal Gričar. Ze po prvih zamahih se je videlo, da nam v tej disciplini prvo mesto ne bo ušlo. Naš tekmovalci Artiček je dosegel prvo mesto s časom 15,9, drugi je bil Stare (Iskra) 17,3, tretji zopet tekmovalci Iskre Murovec z rezultatom 18,3 in četrty je bil naš tekmovalci Gričar s časom 19,1. Na vrsti je bila štafeta 4 x 25 m kravl. Našo ekipo so sestavljali: Artiček, Gričar, Pečjak in Plahuta. V tej disciplini nismo mogli ogroziti prvega mesta ekipi Iskre, saj smo na koncu precej zaostali. Poznalo se je, da smo bolj turistična ekipa. Iskra pa je imela v svoji štafeti le igralca vaterpola, ki jim je ta disciplina osnova za igro in to je tudi odločilno vplivalo na rezultat, ki je bil naslednji:

1. Iskra (Stare, Kašman, Čermelj, Naglič) 55,9, 2. Sava (Artiček, Gričar, Pečjak, Plahuta) 59,9.

V štafeti 4 x 25 m mešano, ki je bila kot zadnja na vrsti, pa smo le imeli upanje na uspeh. Ta disciplina je bila tudi najbolj

enakovredna in zelo razburljiva. Do zadnje predaje oziroma do cilja se ni vedelo, kdo bo prvi. Ves čas tekme smo za malenkost zaostajali za Iskro, v zadnji predaji pa je za nas skočil v vodo Plahuta, ki je vztrajno lovil tekmovalca Iskre in ga pred ciljem tudi prehitel. To je bila res izredna borbenost našega tekmovalca, ki je bila na koncu kronana s prvim mestom naše štafete. Pa še rezultat:

1. Sava (Pečjak, Gričar, Artiček, Plahuta) 65,0, 2. Iskra (Stare, Kašman, Čermelj, Murovec) 65,9. S tem je bilo tekmovanje končano. Ko smo izračunali rezultate, smo ugotovili, da imamo vsi enako število točk in enako število prvih mest. Ker pa se pokal ne da deliti, smo nekako morali dobiti zmagovalca. Odločili smo se, da ponovimo zadnjo štafeto 4 x 25 m mešano. Naša ekipa je startala v enaki postavi, v ekipo Iskre pa so dali nove moči, kar je na koncu tudi odločilo. Naši

tekmovalci so namreč plavali že vse disciplin, medtem ko je imela ekipa Iskre skoraj v vsaki disciplini druge tekmovalce in niso bili tako utrujeni. V tej ponovljeni oziroma odločilni štafeti nas je Iskra premagala in tako osvojila prvo mesto. Rezultat:

1. Iskra 64,5
2. Sava 66,2.

Na koncu tega zapisa bi še pohvalili naša tekmovalca: Artička, ki je zasedel eno prvo in eno drugo mesto in odločilno pomagal v štafeti, in Plahuta Radota, ki nam je v izrednem stilu priplaval prvo mesto v štafeti 4 x 25 m mešano. Dobra sta bila tudi ostala dva tekmovalca, ki pa se nista mogla boriti za višja mesta zaradi pomanjkanja kondicije.

Andrej Valenčič

Sprememba sklepa o možnosti ponovne zaposlitve

Delavski svet podjetja je leta 1961 sprejel sklep, na osnovi katerega ni bila možna ponovna zaposlitev delavcev, ki so samovoljno zapustili podjetje ali so bili izključeni iz delovne skupnosti.

Predlagani sklep je bil sprejet v obdobju, ko so bile večje možnosti pridobitve novih delavcev. Od takrat pa do danes so se te možnosti bistveno spremenile. Nove delavce zaradi majhnega naraščanja prirastka in velikih potreb v gospodarstvu Gorenjske ter omejenih možnosti nujnega stanovanja vse težje in težje pridobivamo. Med kandidati za zaposlitev se pojavljajo tudi delavci, ki so že bili zaposleni v naši delovni skupnosti, pa so jo samovoljno zapustili. Odbor za zaposlovanje in izobraževanje je razpravljal o tem na svoji redni seji dne 14. aprila tega leta in soglašal, da predlaga delavskemu svetu podjetja spremembo sklepa.

Delavski svet podjetja je predloge sprejel in sklenil:

1. Ponovna zaposlitev delavcev, ki so samovoljno zapustili podjetje, je možna, če so zadovoljivo izvrševali delovne dolžnosti.

Vsako željo za ponovno zaposlitev je treba reševati posebej.

Presoja o ponovni zaposlitvi bi bila v pristojnosti kadrovske službe, pri čemer bi bila odločitev odvisna od mnenja delovne enote, kjer je delavec delal, ter pristojnega organa upravljanja.

2. Ponovna zaposlitev ni možna, če je delavec samovoljno zapustil delo in je bil v času zaposlitve nediscipliniran ali če je bil zoper njega sprožen postopek za povrnitev nastale škode.

3. Ponovna zaposlitev tudi ni možna, če je bil izključen iz delovne skupnosti.

Zahvale

Zahvaljujem se vsem sodelavcem iz delovne enote varnost podjetja za prelepo darilo, ki so mi ga dali ob odhodu v pokoj. Posebno se zahvaljujem za pozornost tov. Kopic Vinku in Benediku Avgustu.

Gabrijela Pelc

Vsem sodelavcem in sodelavkam iz delovne enote klinasti jermen in stiskarna se zahvaljujem za prelepo spominsko darilo, ki so mi ga podarili ob odhodu v pokoj.

Marija Štern

Predstavnikom sindikalne družnice se najlepše zahvaljujem za obisk in darilo. Lepo pozdravljam sodelavce v delovni enoti avtopnevmatika.

Franc Prestor
klinične bolnice Ljubljana

Pisali so vam

»Prav lepo pozdravljam delavce v velopnevmatikarni, posebno tov. Sušnika. Vsem želim veliko uspehov« je med drugim napisal

Anton Urbanc
v. p. 2091/17
44002 Sisak

»Delavcem v oddelku za socialno varstvo se lepo zahvaljujem za prvomajsko darilo« pravi v svojem pismu vojak Marko Ciperle. Najprej vsemu uredništvu prisrčen pozdrav. Tukaj sem že tri tedne in se dobro počutim. Precej Slovencev je tu in tudi 6 Savčanov, tako da pogovor mnogokrat nanese tudi na spomine na tovarno. Ob koncu lepo pozdravljam vse sodelavce, posebno pa še sodelavce iz valjarne in vodstvo valjarne.

Janko Zupan
v. p. 4041/15-5
74002 Dobož

Spoštovani sodelavci!

Kakor sem že pisal, sem sedaj v Kruševcu. Upam, da ste moje sporočilo in pozdrave na kartici prejeli. Želel bi namreč, da bi sedaj tovarniško glasilo dobival na novi naslov.

Najlepše se zahvaljujem za prejeto vsoto denarja ob 1. maju — res najlepša hvala.

Tukaj se imam kar lepo. Ob nedeljah grem včasih v mesto, med tednom pa ... saj vsak ve, kako je v začetku. Lepo pozdravljam vse Savčane, posebno pa sodelavce iz konfekcije in avtopnevmatikarne.

Zevnik Rudi
Fantje, še 378 dni!

Malo presenečeni smo bili v uredništvu, ko je prišlo pismo vojaka Jožeta Šmida.

Dragi tovariši uredniki!

V prvih vrsticah mojega pisanja se vam prav lepo zahvaljujem za denar, ki sem ga prejel za 1. maj — praznik dela. Kot vidim po savskem časopisu, se v tovarni vse spreminja, mislim, izboljšuje.

Zelim vam, da bi v tovarni vsi dosegli čim večje uspehe. Lep pozdrav od vojaka

Jožeta Šmida

Stefan, tudi tvoje pismo je presenetilo — saj veš, zakaj. Seveda ga objavljamo.

V prvih vrsticah vas prav lepo pozdravljam. Oglašam se vam iz Banja Luke, kjer služim vojaški rok. Dnevi mi kar hitro minevajo. Preko časopisa Sava bi želel pozdraviti vse sodelavce v avtopnevmatikarni (polizdelki), posebno pa sodelavce na dublirnem stroju in gospodično Mileno.

Prosil bi vas tudi, če bi mi pošiljali časopis Sava, ker me zelo zanima, kako napreduje naša tovarna.

Ozmeč Stefan
v. p. 2240/7
78002 Banja Luka

Zvone Jeruc, ne vem čisto natančno, zakaj si pismo poslal tov. Božiču namesto v uredništvo. No, vseeno je prišlo k nam. Tov. Božič, ki nam je pismo prinesel, te lepo pozdravlja.

Najprej vas najlepše pozdravljam in se vam zahvaljujem za glasilo Sava in seveda za denar, ki ste mi ga poslali. Z glasilom, ki sem ga temeljito prebral, sem se seznanil z dogodki v kolektivu, v katerem sem bil zaposlen, in upam, da bom po končani vojaščini še. Denar mi je prišel zelo prav in sem si z njim malo opomogel.

Sombor je mesto, kakršnih je po Jugoslaviji še veliko. Odkljuje pa se po tem, da ima slovensko gostilno, v kateri se shajamo Slovenci in se pogovarjamo o težavah, ki nam jih prinaša vojaščina. Težave vsekakor so, malo moraš stisniti zobe, pa jih prebrodiš. Želel bi pozdraviti vse sodelavce mehanične delavnice vzdrževalnice, posebno pa mojstre Klemenca, Cijaka in Ambrožiča. Želim jim, da bi še naprej uspešno premagovali delovne naloge.

Šen enkrat se vam zahvaljujem za denar in glasilo Sava in vam želim mnogo uspehov pri delu in življenju.

Zvone Jeruc

Fantje, hvala za pozdrave, ki ste jih poslali kolektivu. Lepo je, da je vez med kolektivom in vami močna in iz vaših pism je videti, da glasilo Sava berete zdaj bolj vestno kot tedaj, ko ste bili med nami. Razveseljivo je tudi, da ste dobro razpoloženi, da se lepo počutite v JLA in da ste med seboj prijatelji. Prav gotovo je vojaško življenje precej drugačno od civilnega — to pa najbrž privlači mladega človeka. Čas nam vsem enako hitro teče, od posameznika pa je odvisno, kako ta čas izkoristi. Veliko možnosti imate, da sodelujete v športnih ali drugih sekcijah v JLA, da aktivno sodelujete na političnih predavanjih itd.

Pišite še, predvsem pa o krajih kjer živite. V vsakem pismu, ki ga pošljete v uredništvo, pozdravljate svoje sodelavce. Zanima me, ali vam tudi oni kdaj pišejo. Lep pozdrav vsem!

Urednik

Personalne vesti

V MESECU APRILU 1972 SO SE NA NOVO ZAPOSILILI:

Borko KRSTIČ, Jakob BRCE in Radoslav MILADINOVIC — vulkanizerji na preši 500 x 500; Živa-din ILIČ, Fidančo PAUNOV, Ilija ČOSIČ — vulkanizerji na preši 630 x 630; Stojčco MITKOV, Ekrem KRIVIC in Avgust JAKOPIN — opravevalec II; Ferdinand FAJFAR, Marjan CEBULAR, Milisav STANKOVIČ, Dušan VUJIC, Zvonko PODLUNSEK, Rifat LALICIC, Mirko GOGIC, Mahmut FERATI in Zlatko DJOROVIC — transportni delavci; Marjeta LAMPIC — konfekcionerka žmula plaščev; Milan DJOROVIC — utrjevalec spoja protektorja; Zlatko DJORDJEVIC — nanašalec past; Milan KOLETIC — delavec pri obrezovanju žmula plaščev; Stane ZALOZNIK — transportni delavec; Smiljana MARJANOVIČ — vulkanizer prekrito spojenih zračnic; Jožica PRAVST — konfekcioner avtozračnic II; Alojz PLAHUTA — pomočnik pri brizganju cevi I; Mirsad BIŠCEVIC — delavec pri kalandriranju; Muharem HADJIMURATI — pomočnik pri brizganju; Franc PUSAR — pomočnik bomberja avtoplaščev; Janez ŠKET — utrjevalec spoja pro-

tektorja; Milanka PETROVIČ vulkanizer prekrito spojenih zračnic; Lovro SUSNIC — pomočnik sestavljalca HLAČNIC; Vida RAVNIK — konfekcioner topo spojenih zračnic; Jože KUSTER — konfekcioner tovornih plaščev; Danilo MAJNIK — pomočnik pri brizganju; Zorka VUJINOVIC — čistilka, Franc INDIHAR, dipl. ing. kemije — vodja prodajne skupine; Milan RAKOVIČ in Stevo JANCIC — nakladalca; Franc ZALOKAR in Cerim RAHMANAJ — skladiščna delavca za saje.

V TEM MESECU PA SO PODJETJE ZAPUSTILI:

Janko ZUPAN, Darko KRISTAN, Branko HOCEVAR, Iztok TOMAZIN, Franci GRIL, Jože BUBAŠ in Jurij ŠOBA, dipl. ing. — odšli na odslužitev vojaškega roka; Mato ANDROSEVIC, Vladimir GROHAR, Rustem KABAS, Franc STARE, Alojz PAJER, Stefan ZLATE, Maks JEZA in Božo TRPIN — samovoljna prekinitev dela; Branko ZUPAN, Cilka KRC, Stanislav GOLOB, Franc MARKO, Marjan MIHELIC in Marjan DOLENC — sporazumna prekinitev dela; MÜLER Vinko, Janez RAVNIK in Petronije VUKIČ — prekinili delo v poskusnem roku; Janez KRIVEC — umrl.

Leto 1972 - leto kvalitete

Predsednik SFRJ in ZKJ tov. Tito je sprejel pokroviteljstvo nad akcijo Jugoslovanske zveze organizacij za napredek kvalitete in zanesljivosti.

Na zadnjem enakem zasedanju so poslanci zbora narodov in gospodarskega zbora zvezne skupščine sprejeli predlog resolucije o kvaliteti izdelkov in uslug ter o proglasitvi leta 1972 za leto kvalitete. Predsednik sveta za akcijo leto kvalitete je Džemal Bijedič.

Osnovni cilji akcije leto kvalitete v Jugoslavije so predvsem:

— V razmeroma kratkem času bistveno spremeniti odnos do kvalitete izdelkov in uslug. Ta odnos bi morali spremeniti posamezniki, organi, organizacije in ustanove, od katerih je kvaliteta zelo odvisna.

— S številnimi in različnimi akcijami naj bo omogočeno ustvarjanje stabilnih pogojev za programiranje napredka kvalitete izdelkov, uslug in drugih dejavnosti.

SAVA, glasilo delovne skupnosti industrije gumijevih, usnjeih in kemičnih izdelkov, izdaja uredniški odbor. Glasilo izhaja štirinajst-dnevno, glavni in odgovorni urednik Jože Štular. Naslov uredništva: Kranj, Škofjeloška 6, tel. 22-521, interno 282. Tisk in klišerji CP Gorenjski tisk Kranj

Rado Plahuta je bil v štafeti 4 x 25 m najzaslužnejši, da je naša ekipa zasedla prvo mesto.

Zaščitni znak leta kvalitete

Predlog opredelitve družbenogospodarskega položaja TOZD

A. Ustavna izhodišča za opredelitve družbenogospodarskega položaja TOZD

Naša prizadevanja pri uresničevanju ustavnih dopolnil so v tem, da v podjetju ustvarimo stvarne pogoje in organizme gospodarske učinkovitosti samoupravljanja, v katerih bodo delavci lahko uveljavljali svojo družbeno-gospodarsko vlogo in odgovornost. Zato naj po tem predlogu postanejo temeljne organizacije združenega dela (TOZD) v sestavi »Save« tisti organizacijski deli podjetja, ki predstavljajo po določenih kriterijih dovolj zaokrožene družbeno-gospodarske enote podjetja, in v katerih bodo delavci lahko uresničevali temelj svojega samoupravnega položaja, to je ustvarjali in formirali dohodek ter ga delili po rezultatih dela. V takih pogojih proces formiranja in delitve dohodka v bodoče ne bo potekal na širši integracijski ravni združenega dela (t. j. na ravni podjetja kot celote), temveč na ravneh, kjer je realno in optimalno mogoče razvijati in zaostri smisel ter odgovornost delavcev za neposredno gospodarjenje in njihov materialni položaj (t. j. v temeljnih organizacijah združenega dela).

Po zadnjem statutu podjetja temelji materialna osnova dela sedanjih delovnih enot na tako imenovanem internem dohodku enot, ki se obračunsko sestoji iz dveh delov: iz obračuna njihovih rezultatov po direktnih stroških in iz priznavanja njihove udeležbe v dohodku podjetja, kar pa delovnih enot in posameznih delavcev neposredno ne stimulira dovolj za boljše gospodarjenje. Vedno več primerov dokazuje, da je zato treba proučiti možnosti za ustvaritev takšnih pogojev in organizmov gospodarske učinkovitosti samoupravljanja, v katerih bodo delavci v večji meri kot doslej gospodarsko presojali in sprejemali ukrepe za zniževanje stroškov, za povečanje tehnološke in delovne discipline, za izboljšanje kvalitete dela, za zaostrovanje in sankcioniranje osebne odgovornosti delavcev ipd., skratka za boljši poslovni uspeh.

Z odpiranjem novih možnosti za neposredno udeležbo delavcev v procesu ustvarjanja in delitve dohodka v temeljnih organizacijah združenega dela ne zasledujemo le nekih samoupravno-političnih, temveč družbeno-gospodarske cilje. Ustvarjanje in ugotavljanje dohodka ter odločanje o delitvi na ravni temeljnih organizacij združenega dela, ki bodo omogočale neposredno udeležbo delavcev v tem procesu, je v bodočem razvoju samoupravnega sistema imperativ hitrejšega gospodarskega napredka. Zato je po tem predlogu temeljna organizacija združenega dela takšna družbeno-gospodarska kategorija, prek katere se odpirajo možnosti za neposredno uveljavljanje vzpodbude in odgovornosti vseh delavcev v njej: proizvodnih delavcev in delavcev tehnologov, konstruktorjev, ekonomistov, organizatorjev, kontrolorjev, delovodij in drugih proizvajalcev. V temeljnih organizacijah združenega dela naj se kot enakopravni

upravljavci prizadevajo za dvig produktivnosti svojega in skupnega dela, vplivajo na rast osebnega in družbenega standarda delavcev, dogovarjajo o smotrnosti bodočih vlaganj iz ustvarjenega dohodka ipd.

Po prvem predlogu naj bi imeli 3 TOZD, kar je tudi razvidno iz objavljenega organigrama. Organizacijsko gradivo o TOZD delovna skupina pravkar prečiščuje in ga bo poslala vsem članom politično-strokovnih aktivov, čim bo razmnoženo.

Sočasno delovna skupina tudi proučuje rešitve glede opredelitve družbeno-gospodarskega položaja in odnosov med TOZD in je o tem že izdelala konkretni predlog. Gradivo je obširno, zato ga bomo objavili v nadaljevanju.

Uresničevanje ustavnih dopolnil in nadaljnji razvoj gospodarjenja v podjetju nam zastavljata številne naloge, ki jih je predhodno treba proučiti in rešiti, da bi lahko postavili temelje in uredili pogoje za bodoči razvoj samoupravnega gospodarskega sistema in odnosov. Okvirni obseg teh nalog dajejo že sama ustavna dopolnila, ki med drugim kategorično določajo tole:

— temelj samoupravnih odnosov je družbenoekonomski položaj delavca v združenem delu, ki mu zagotavlja, da s svojim delom, z združenimi sredstvi in neposredno odloča o vseh zadevah reprodukcije, uresničuje osebni materialni in moralni interes, uživa uspehe svojega dela in pridobitve splošnega napredka, zadovoljuje osebne in družbene potrebe ter razvija svoje ustvarjalne sposobnosti;

— z organiziranjem TOZD v sestavi delovne organizacije ali z njeno izločitvijo iz sestave delovne organizacije se ne smejo kršiti pravice delovnih ljudi v drugih delih omenjene organizacije niti interesi in pravice te organizacije kot celote, ki izhajajo iz medsebojne odvisnosti pri delu ali iz skupnega dela z združenimi sredstvi, in ne enostransko spreminjati medsebojne obveznosti;

— TOZD je temeljna oblika združenega dela, kjer delavci na podlagi svojega dela neposredno in enakopravno urejajo razmerje pri delu, upravljajo s sredstvi in odločajo o dohodku ter drugih vprašanih svojega družbenoekonomskega položaja;

— vsak del delovne organizacije, v katerem se uspeh dela lahko potrdi kot vrednost na trgu ali v podjetju in je lahko samostojno izražen, imajo delavci pravico organizirati kot TOZD;

— delavcem je zajamčeno, da na podlagi svojega dela v TOZD pridobivajo dohodek, upravljajo zadeve in sredstva družbene reprodukcije ter odločajo o ustvarjenem skupnem dohodku;

— dohodek, ki ga ustvarijo delavci v katerikoli obliki združenega dela in združevanja sredstev, pripada v celoti TOZD;

— skupen dohodek TOZD je materialna podlaga delavčeve pravice, ki odloča o svojih delovnih pogojih, o delitvi dohodka ter pridobiva osebni dohodek v skladu z načeli delitve po delu;

— dohodek razporejajo delavci v TOZD za svoje osebne in skupne

potrebe ter za razširitev materialne osnove združenega dela;

— vsakemu delavcu TOZD gre v skladu z načelom delitve po delu osebni dohodek, sorazmeren uspehom njegovega dela in njegovim prispevkom k razvoju organizacije (glede na sedanje in minulo delo v njej);

— delovni uspeh in osebni prispevek delavcev k uspehu in razvoju TOZD sta poleg določenih zajednosti in solidarnosti osnova in merilo tudi pri odločanju o uporabi izločenih sredstev TOZD za skupne potrebe delavcev;

— delavci v TOZD določajo osnove in merila za razporeditev in delitev dohodka v skladu z osnovami in merili, ki jih določajo samoupravni sporazumi in družbeni dogovori;

— vsakemu delavcu v TOZD je zajamčeno, da s svojim delom uresniči vsaj tolikšen OD in vsaj toliko pravic, da sta zagotovljeni njegova socialna varnost in stabilnost. Višina OD in obseg pravic ter način njihovega uresničevanja se določijo s samoupravnim sporazumom ali z zakonom odvisno od splošne stopnje produktivnosti in od splošnih življenjskih razmer;

— organizacije združenega dela zagotavljajo same ali v okviru samoupravnih sporazumov sredstva za zaposlovanje, prekvalifikacijo in uresničevanje drugih pravic delavcev če zaradi tehnoloških ali ekonomskih razlogov njihovo delo ni več potrebno;

— svoje delo in sredstva družbene reprodukcije v TOZD delavci prosto združujejo v podjetjih, zavodih in drugih organizacijah, da povečajo dohodek, zboljšajo in razvijajo poslovanje ter dvigajo skupno produktivnost;

— medsebojna razmerja v teh organizacijah urejajo delavci s samoupravnim sporazumom o združevanju;

— statut in drugi splošni akti organizacije, v kateri so TOZD, ne smejo biti v nasprotju s samoupravnim sporazumom o združevanju;

— organizacija združenega dela, ki uporablja pri svojem poslovanju združena sredstva, mora imeti v doseženem dohodku zagotovljena sredstva za osebno in skupno porabo delavcev ter za razširitev materialne osnove dela glede na njen prispevek k skupnim uspehom;

— merila za ugotavljanje teh sredstev se določajo s pogodbo, s samoupravnimi sporazumi in družbenim dogovorom;

— z združevanjem sredstev ni mogoče pridobiti lastninskih ali drugih trajnih pravic. Pravica do deleža pri dohodku druge organizacije iz naslova združevanja ugasne s tem, da se vrnejo oziroma amortizirajo sredstva. Pravice in obveznosti se uresničujejo v skladu s pogodbo;

— s samoupravnim sporazumom usklajujejo delavci temeljnih in drugih organizacij združenega dela in interesne skupnosti medsebojne interese pri družbeni delitvi dela in družbeni reprodukciji, določajo osnove in merila, po katerih usklajujejo svoje posebne interese s skupnimi interesi, in določajo medsebojne pravice in odgovornosti ter ukrepe za njihovo uresničevanje.

B. Temeljne opredelitve družbenogospodarskega položaja TOZD v našem podjetju

I.

Poslovna politika je enotna za celotno podjetje oziroma za vse TOZD na podlagi medsebojnega samoupravnega sporazuma.

Skupne strokovne službe so dolžne spremljati izpolnjevanje smernic, ciljev in ukrepov, ki jih glede tega določajo gospodarski načrti podjetja, proučevati splošne in institucionalne pogoje gospodarjenja in v primerih odstopanja intervenirati oz. predlagati ustrezne ukrepe. S tem naj bi tako zagotovile učinkovito uresničevanje ciljev poslovne politike podjetja ter za zagotovitev enotnega nastopanja nasproti zunanjim dejavnikom.

II.

Konkretni družbenogospodarski položaj TOZD opredeljujemo na naslednjih temeljnih izhodiščih:

— Temeljne organizacije združenega dela kot družbenogospodarske enote podjetja samostojno ugotavljajo celotni dohodek in dohodek, imajo lastne sklade (poslovni sklad, sklad skupne porabe in rezervni sklad) in samostojno delijo dohodek na osebne dohodeke in sklade, upoštevajoč samoupravni sporazum o osnovah in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov;

— TOZD samostojno sprejemajo poslovne odločitve, ki sodijo v okvir njihovih pristojnosti, t. j. v okviru porabe njihovih poslovnih sredstev in sredstev skupne porabe;

— koncentracijo poslovnih sredstev za financiranje razvojnih programov in druge dolgoročne oz. kratkoročne naložbe zagotavljajo TOZD z združevanjem svojih sredstev po posebnem samoupravnem sporazumu. V ta namen vzpostavljamo med TOZD kreditna razmerja, ki postanejo temeljna oblika prelivanja in usmerjanja sredstev znotraj podjetja;

— Finančna politika mora zagotavljati ustrezno koncentracijo finančnih sredstev ter s tem optimalno likvidnost vseh TOZD in celotnega podjetja. V ta namen opravlja FRS finančne storitve za celotno podjetje, pri čemer prelivanje finančnih sredstev poteka le v obliki kreditnih razmerij med posameznimi TOZD. Na nivoju podjetja se ustanovi posebni kreditni sklad (združena sredstva), ki služi za občasno financiranje in dolgoročne naložbe.

III.

Pogoji gospodarjenja in pravica v delitvi dohodka za osebno in skupno porabo delavcev morajo biti enaki za vse TOZD, to pa pomeni, da mora samoupravni sporazum vsebovati:

— enotne osnove in merila za oblikovanje kalkulativnih osebnih dohodkov in oblikovanje sredstev za skupno porabo;

— odvisnost stimulativnega dela osebnih dohodkov od preseženega dohodka, pri čemer moramo upoštevati organski sestav družbenih

sredstev (to pomeni, da bodo morale TOZD z višjo organsko strukturo sredstev relativno večji del dohodka vlagati v sklade za razširjeno reprodukcijo);

— enotno določeno prodajno in nabavno politiko; nastopanje na trgu, cene, plačilni pogoji ipd.;

— določila o financiranju organizacije skupnih služb (kot TOZD) po metodi fleksibilnega budžeta. Praktično to pomeni, da se na osnovi programa nalog skupnih strokovnih služb ugotovi za posamezno tovarno ceno storitev, ki pokriva potrebne stroške (letno) strokovnih služb za opravljanje navedenih storitev. Variabilni del cene za storitev mora biti odvisen od finančnega rezultata, ki ga doseže tovarna in je v regresivnem razmerju do porasta ali padca finančnega rezultata. Dohodek, oz. dobiček skupnih strokovnih služb bo torej odvisen od znižanja prilagojenih stroškov določenih s fleksibilnim budžetom;

— določila o minimalni akumulaciji, kar pomeni, da se obvežejo za minimum vloge v poslovni sklad in sklad presežne amortizacije v razmerju do poprečno uporabljenih poslovnih sredstev;

— določila o enotnih izhodiščih pri sprejemanju pogodbenih obveznosti: prispevki družbeno-političnim skupnostim za financiranje skupnih potreb občanov, članarine idr.;

— določila o enotnih sistemih in postopkih: planiranje, obračun, organizacija poslovanja, sintetična evidenca, knjigovodstvo, kalkulacija ipd.;

— vsaka TOZD ima svoje računovodstvo, svoje periodične in zaključne račune. FRS podjetja sestavlja zbirne periodične in zaključne račune za podjetje kot celoto.

C. Razbremenitev sredstev in virov po TOZD ob njihovi ustanovitvi

1. Izhodišča za praktične rešitve finačnomaterialnega značaja

Ob ustanovitvi naših TOZD se bomo soočili z naslednjimi zapletenimi vprašanji:

a) Kako in po kakšnih kriterijih razdeliti poslovna sredstva in sredstva skupne porabe ter njihove virove med posamezne TOZD, če za preteklo obdobje ni mogoče objektivno ugotoviti deleža, ki bi pripadali bodočim TOZD (finančni rezultat, prelivanje sredstev, interna fluktuacija zaposlenih, reorganizacija delovnih mest, različni ekonomski položaj DE s stališča primarne delitve, ukinitve delovnih enot, financiranje rekonstrukcij in povečanje proizvodnje nekatere delovnih enot in drugo)?

b) Zaradi deviznega financiranja administrativne ureditve uvoza re-promateriala tudi ni objektivno možno razčleniti obstoječe devizne bilance po prispevkih delovnih enot v predvideni bodoči sestavi

TOZD (povečanje GDK na osnovi izvoza in drugih administrativnih kriterijev, neto-devizni učinek, spremembe uvoznih režimov v preteklem obdobju itd.).

Predlagamo, da se ob ustanovitvi razrešijo ta vprašanja na naslednji način:

— poslovna sredstva razporedimo bodočim temeljnim organizacijam združenega dela po stanju na dan ustanovitve. To pomeni, da pripadajo temeljnim organizacijam združenega dela tista poslovna sredstva, s katerimi so razpolagale delovne enote na dan združitve v TOZD (po novi organizacijski shemi podjetja);

— obstoječi poslovni sklad razporedimo v sorazmerju z razporeditvijo osnovnih in obratnih sredstev pod točko 1 (isto velja za rezervni sklad);

— sklad skupne porabe razporedimo na posamezne TOZD na podlagi stanja zaposlenih (v enakem znesku na zaposlenega) ob ustanovitvi TOZD;

— NS naj bi bila nosilec pravice do odkupa konvertibilnih deviznih sredstev po uvoznih režimih. Le-ta mora za interno posluževanje devizne pravice po TOZD zagotoviti ustrezno evidenco. Ker bo skladišče osnovnih surovin organizacijsko v sklopu nabavne službe, bo izdaja surovin materiala produktivnim enotam imela značaj interne prodaje (cena mora poleg nabavne cene fco tovarna vsebovati tudi stroške skladiščenja in manipulacije nabavne službe). Predlagana rešitev tega vprašanja bo potrebna, vse doslej dokler bo uvoz administrativno reguliran. Da pa bi posamezne TOZD vzpodbujali k ugodnejši devizni bilanci (uvoz—izvoz), bodo v okviru podjetja prav tako potrebna ustrezna interna merila na osnovi samoupravnega sporazuma.

Smatramo, da bo takšna razrešitev finančnomaterialnega položaja bodočih TOZD na startu najbolj pravična in vzpodbudna, tekoče finančnomaterialno poslovanje TOZD pa bo lahko potekalo v skladu z opredelitvijo njihovega družbenogospodarskega položaja.

Pri ureditvi materialnih razmerij med TOZD bomo morali razrešiti tudi vprašanja:

a) dolgoročnih obveznosti; ti so: investicijski krediti za osnovna in obratna sredstva, stanovanjski krediti in sredstva skupne porabe;

b) dolgoročnih terjatev (plasmaji poslovnih sredstev) npr. posojila za energetiko, posojila za nerazvita področja, vročena sredstva pri poslovnih bankah, vloga v RC, vloga v avtopnevmatikarno, stanovanjski krediti, obvezna rezerva in drugo;

c) tekoče obveznosti in terjatve (kratkoročni krediti, kupci, dobavitelji in drugo).

2. Dolgoročne obveznosti

Stanje dolgoročnih obveznosti na dan ustanovitve TOZD se razčleni na stanja po posameznih TOZD v sorazmerju do poslovnih sredstev (osnovna in obratna sredstva), uporabljenih na dan 31. 12. 1971 po delovnih enotah, predvidenih v sestavi bodočih TOZD. To pomeni, da bo na primer investicijski kredit za avtopnevmatikarno razporejen tudi na tovarno tehničnega blaga, ne glede na to, da se dejansko nanaša na financiranje osnovnih sredstev avtopnevmatikarne. In obratno: — investicijski krediti za investicije v drugih delovnih enotah se razporede tudi na avtopnevmatikarno. Konkretno bomo vprašanje odplačila dolgoročnih obveznosti izvedli na naslednji način:

— investicijski krediti za osnovna sredstva po stanju na dan ustanovitve TOZD se bodo vodili do dokončnega odplačila na nivoju podjetja kot celote;

— v razmerju z angažiranimi osnovnimi sredstvi po TOZD se ugotovi pripadajoči del odplačila kreditov (glavnice in obresti) in obremenitve posamezne TOZD (kon- to 165) obrokih zapadlosti morajo posamezne TOZD odvesti na centralni žiro račun ustreznih delež; vsota vseh deležev pa služi za

odplačilo anuitet po investicijskih kreditih;

— na enak način bo potekalo odplačilo dolgoročnih kreditov za obratna sredstva, le da bo osnova za izračun dela obveznosti TOZD po teh kreditih — angažirana obratna sredstva na dan ustanovitve TOZD;

— osnova za izračun dela obveznosti po kreditih za stanovanjsko izgradnjo bo število zaposlenih po TOZD — likvidacija teh obveznosti pa bo potekala po postopku, ki velja za odplačevanje dolgoročnih kreditov za osnovna sredstva.

Dolgoročne terjatve

Trenutno ima podjetje kot celota naslednje dolgoročne plasmaje (v 000 din)

iz poslovnih sredstev:	
— za energetiko	5.072
— kreditni fond poslovnih bank	2.704
— vezana sredstva	7.946
— posojila iz sklada za nerazvite	4.716
— vloge v skupno poslovanje	1.333
— terjatve iz sredstev skupnih rezerv	614
skupno	22.385
iz sredstev skupne porabe:	
— za stanovanjske kredite delavcem	8.260
— vročeno pri LB	2.333
— drugo	745
skupno	11.338
iz rezervnega sklada:	
— obvezno posojilo	184
skupno	184

Samoupravni sporazum bo v bodoče določal, da bodo TOZD sporazumno prejemale tovrstne obveznosti, to pa pomeni, da bi morali že obstoječe plasmaje porazdeliti v breme posameznih TOZD v sorazmerju z višino skladov (poslovnega sklada, sklada skupne porabe in rezervnega sklada) po TOZD na dan ustanovitve.

Tekoče obveznosti in terjatve

Ob ustanovitvi TOZD bodo morale posamezne TOZD sprejeti določene tekoče obveznosti in terjatve po zatečenem stanju. Med tekoče obveznosti štejemo: kratkoročne kredite, dobavitelje, neporavn. pogodbene in zakonske obveznosti, obračunani in neizplačani osebni dohodki s prispevki, pasivne časovne razmejitve in drugo. Likvidacija tekočih obveznosti po zatečenem stanju mora potekati na nivoju podjetja z izjemo tistih tekočih obveznosti, ki izhajajo iz rednih poslovnih funkcij skupnih strokovnih služb ali drugih TOZD, npr.: kratkoročni krediti (blagovni, menični, izvozni, uvozni), dobavitelji in podobno. Tekoče terjatve bo prav tako potrebno razčleniti po posameznih TOZD, s tem da bo treba nujno ugotoviti, kateri TOZD pripada terjatev. Terjatve od kupcev bo npr. treba voditi v aktivni TOZD skupnih strokovnih služb, konkretno FRS, ki jih pokriva deloma s svojim poslovnim skladom, kratkoročnimi krediti, dolgoročnimi krediti in drugimi viri.

Začetna bilanca stanja TOZD

Skladno s konkretno opredelitvijo obsega poslovnih sredstev, rezervnih sredstev in sredstev skupne porabe ter prenosom virov teh sredstev po načelih, ki opredeljujejo družbenoekonomski položaj TOZD, bomo ugotovili začetno bilanco stanja, ločeno za vsako TOZD. To pomeni, da bo

začetna bilanca stanja z ustreznimi prilogami, izračuni in popisi sestavni del sporazuma o ustanovitvi TOZD. Z uresničitev različnih virov in sredstev po TOZD na podlagi predlaganih meril bomo morali pripraviti program organizacijskoobračunskih ukrepov, mednje sodijo povsem:

a) organigram temeljnih organizacij združenega dela po delovnih in obračunskih enotah (strokovnih mest);

b) popis sredstev po TOZD in v okviru le-teh po DE in OE,

c) razčlenitev virov sredstev po TOZD,

d) razporeditev vseh zaposlenih po TOZD in v okviru le-teh po DE in OE,

e) pravilnik o računovodstvu (knjižovodstvu) bo treba prilagoditi novi organizaciji računovodstva po TOZD in dopolniti kontni načrt podjetja, ki je obvezen za vse TOZD,

f) določiti metodologijo planiranja in obračuna poslovnega uspeha na naslednjih nivojih:

— podjetja kot celote,

— TOZD,

— delovne enote,

— obračunske enote,

g) predlog začasnih ukrepov, s katerimi bi do sprejema ustreznih samoupravnih sporazumov, statuta in drugih splošnih aktov urejali gospodarska razmerja med TOZD in znotraj njih ter druga poslovna vprašanja, ki jih bomo reševali na nivoju podjetja.

D. Poslovna razmerja med temeljnimi organizacijami združenega dela

1. Celotni dohodek

Vsaka temeljna organizacija združenega dela samostojno ugotavlja svoj celotni dohodek in dohodek, to pa pomeni, da se rezultati dela potrjujejo kot vrednost na trgu ali v izmenjavi z drugo temeljno organizacijo združenega dela. Celotni dohodek TOZD je torej:

— neto prodajna vrednost prodanih izdelkov in storitev (kupcem — poslovnim partnerjem);

— neto prodajna vrednost izdelkov in polizdelkov drugim TOZD; — vrednost storitev po planu stroškov in dohodka (fleksibilni budžet) drugim TOZD — npr. storitve skupnih strokovnih služb proizvodnim TOZD;

— vrednost proizvodnih storitev po delovnem nalogu — npr. storitve na področju vzdrževanja in investicij drugim TOZD; vrednost pare, električne energije in podobno;

— izredni dohodki: obresti od kreditov, ki jih TOZD dajejo skupnemu kreditnemu skladu, presežki pri popisu sredstev, prejeti kasa-skonto, prejete zamudne obresti in drugi;

— udeležba pri dobičku na podlagi skupnih naložb;

— ter lastna realizacija — investicije in izdelava drobnega inventarja za lastne potrebe.

a) Prodajno vrednost realiziranih izdelkov in storitev evidentira vsaka proizvodna TOZD po izdanih računih, ki jih računovodstvo TOZD izkazuje na kontu 75 ter hkrati obremeni TOZD — skupne strokovne službe — konkretno FRS na kontu 165. Skupna finančno računovodska služba bo v svojem računovodstvu za isto vrednost priznala proizvodno TOZD na kontu 165 (na posebnem analitičnem kontu) ter hkrati obremenila kupca, kateremu je proizvodna TOZD prodala blago. Takšen način primopredaje faktur in skupnega vodenja računov kupcev predstavlja »interni faktoring«, zagotavlja pa enotno obravnavo kupcev pri prodajnih odločitvah, izterjavi, tržnih raziskavah, pobornosti terjatev in obveznosti in drugo. Pri tem se lahko vprašamo, kako zagotoviti pravilno razmejitve prejetih obresti od nepravčasno poravnanih terjatev od kupcev po posameznih TOZD. Na višino terjatev od kupcev vpliva predvsem prodajna politika, ki jo izvaja proizvodna TOZD (plačilni roki, prodajne poti in podobno). Končno vpliva na višino terjatev tudi več-

ja ali manjša prizadevnost pri izterjavi s strani prodajne službe TOZD in FRS. Vse prejete obresti od nepravčasno poravnanih terjatev bodo izkazane na posebnem kontu. TOZD se priznavajo te obresti v sorazmerju dospelih terjatev, ki jih bo izkazovala posebna lista računskega centra, ločeno po posameznih TOZD. FRS — finančna služba pokriva terjatve od kupcev deloma s poslovnim skladom, deloma pa s kratkoročnimi krediti. Proizvodne TOZD priznavajo FRS obresti v višini, ki bo določena z gospodarskim načrtom. Te obresti se FRS vstevajo v celotni dohodek in predstavljajo za finančni oddelek aktivne obresti. FRS pa obremenjuje vse obresti za najete kratkoročne kredite (pasivne obresti). S tem je finančno računovodska služba zainteresirana za pridobivanje čim cenejših kreditov in hkrati tudi za čim nižje stanje terjatev od kupcev.

Na podlagi odprtih postavk dospelih in nedospelih terjatev po posebni listi RC bo možno ugotoviti tudi količnik plačane realizacije, kolikor bo s predpisi določen obračun dohodka na osnovi plačane realizacije.

b) Med proizvodnimi TOZD bo potekala primopredaja polizdelkov (in eventualnih izdelkov) po prodajni ceni, ki bo vsebovala poleg variabilnih stroškov (izdelavni material, OD izdelave in splošnih proizvodnih stroškov) tudi pokritje po poprečni z gospodarskim načrtom dogovorjeni stopnji. S pokritjem mora proizvodna TOZD pokrивati fiksne stroške, zagotavljati pa ji mora tudi normalni dobiček.

c) Skupne strokovne službe pokrivajo svoje stroške po metodi planiranja stroškov in dohodka. Vsaka strokovna služba sestavi svoj plan celotnega dohodka na podlagi nalog, ki jih opravlja za posamezne TOZD in druge strokovne službe. Najprej ugotovi strokovna služba svoje primarne in sekundarne stroške za normalno stopnjo zaposlitve. Takšen predračun stroškov po medsebojnem sporazumu predstavlja normalni fleksibilni del, plan pa je odvisen od doseženega nivoja finančnega rezultata, ki ga doseže proizvodna TOZD. Planirani stroški (stalni in gibljivi del) predstavljajo za osrednje strokovne službe celotni dohodek, za proizvodne TOZD pa so ti stroški pripisani skupnim strokovnim službam kot njihovi poslovni stroški. Finančno-računovodska služba — oddelek za planiranje in knjižovodstvo — sestavlja predlog plana ter tudi izvaja plansko kontrolo; razlika med planiranimi stroški in dejanskimi stroški je lahko pozitivna ali negativna (dobiček ali izguba).

d) Nekatere delovne enote skupnih strokovnih služb (vzdrževanje, energetika) obračunavajo svoje storitve po delovnih nalogih. Cene storitve po delovnem nalogu se obračuna na isti način, kot velja za izračun prodajne cene polizdelkov.

e) V celotni dohodek TOZD se vstevajo tudi izredni dohodki. Novost v našem primeru je obračun obresti, ki jih priznavamo TOZD za kredite skupnemu kreditnemu skladu. Oddelek za finance (v FRS) vodi posle za kreditni sklad. Pri tem velja pravilo, da se aktivne in pasivne obresti izravnava. Prejeti kasa skonto in blagajniški popusti se priznavajo TOZD v skladu z dejansko uporabo obratnih sredstev, nasproti predvidenim (po gospodarskem načrtu).

f) TOZD se lahko medsebojno dogovorijo za skupno vlaganje v drugo TOZD ali v neko drugo podjetje. Udeležba pri dobičku (v sorazmerju za vlogo) se TOZD vsteva v njen celotni dohodek (primer: projekt Sava — Semperit).

g) Vsaka TOZD ima lahko tudi lastno realizacijo, bodisi da za svoje potrebe izvaja investicijska dela, izdelava drobnih inventar za svoje potrebe ali storitve, ki jih financira iz sredstev skupne porabe.

h) Bonitete iz naslova izvoza na konvertibilna tržišča.

2. Dohodek in njegova delitev

a) Ugotovitev dohodka
TOZD ugotovi svoj dohodek tako, da od svojega celotnega dohodka odšteje poslovne stroške in amortizacijo. Pri tem moramo poudariti, da bodo nekateri poslovni stroški obračunani po skupno dogovorjenih merilih in sicer:

- potni stroški,
- dnevnice,
- terenski izdatki,
- izdatki za ločeno življenje.
- reprezentančni stroški,
- drugi osebni izdatki v breme poslovnih stroškov,
- amortizacija in
- odpis drobnega inventarja.

Vse temeljne organizacije združenega dela bodo uporabljale tudi enotno metodologijo obračuna po variabilnih stroških, to pomeni, da bodo fiksne stroške pokrivala z doseženim celotnim dohodkom poslovnega obdobja, v katerem bodo ti stroški nastali.

Na višino dohodka vpliva tudi način vrednotenja zalog surovin in materiala, nedovršene proizvodnje in izdelkov. Kot smo že omenili, bo treba zaloge nedovršene proizvodnje in izdelkov voditi skladno z metodo obračuna po variabilnih stroških tj. po standardnih variabilnih stroških. Zaloge surovin in materiala bodo vse TOZD vodile po stalnih (planskih) cenah, če bodo te nižje od dejanskih nabavnih cen oz. po dejanskih nabavnih cenah, če bodo te nižje od stalnih cen. Odmike od stalnih cen (negativni in pozitivni) bo treba voditi na posebnem računu in bodo mesečno obračunani v breme ali v dobro proizvodnih TOZD v sorazmerju z dejansko porabo surovin in materiala po stalnih cenah. Omejena določila o enotni metodi obračunavanja poslovnega uspeha in enotnem sistemu vrednotenja zalog surovin in materiala, nedovršene proizvodnje in izdelkov, morajo veljati za vse TOZD enako.

Med pomembna enotna merila o porabljenih sredstvih sodijo tudi amortizacijske stopnje osnovnih sredstev in stopnje odpisa drobnega inventarja. Amortizacijske stopnje osnovnih sredstev in stopnje drobnega inventarja morajo biti enotne za vse temeljne organizacije združenega dela. Posamezne TOZD lahko uporabljajo tudi višje stopnje odpisa (CS in DI), v nobenem primeru pa ne smejo uporabljati nižjih stopenj odpisa od dogovorjenih. Pri sporazumu o vnašanju sredstev v skupni kreditni sklad bomo morali upoštevati tudi ev. uporabo višjih stopenj odpisa.

Navedena osnovna merila za obračun uporabljenih sredstev kot tudi določila o enotnem sistemu vrednotenja zalog zagotavljajo enake pogoje za oceno poslovnega uspeha in za oceno gospodarjenja s sredstvi posameznih TOZD.

d) Delitev dohodka
Dohodek TOZD ugotovimo po naslednjem obrazcu:

Dohodek = celotni dohodek — (poslovni stroški + amortizacija)

Cisti dohodek pa bo TOZD ugotovila po naslednjem obrazcu:

Cisti dohodek = dohodek — (pogodbene in zakonske obveznosti)

Pogodbene obveznosti obremenjujejo vsako TOZD neposredno, skladno z merili po pogodbi, ki so jo sklenile TOZD skupno in sporazumno ali pa je pogodbene obveznosti sprejela sama TOZD (npr. obresti od najetih kreditov, prispevki za izgradnjo šol ipd.).

Zakonske obveznosti prav tako obremenjujejo neposredno TOZD, skladno z zakonskimi določili (npr.: prispevek za mestno zemljišče bremeni TOZD v sorazmerju uporabljenih površin, kot to določajo predpisi občinske skupščine).

Osnove in merila za delitev čistega dohodka na osebne dohodke in sklade bo določal samoupravni sporazum. Predlagamo, da naj bi ta samoupravni sporazum določal predvsem naslednje osnove in merila:

— oblikovanje kalkulativnih osebnih dohodkov (enotni sistem

ocenjevanja delovnih mest in enotno vrednost točke,

— enotne dodatke za nočno delo, za delo v podaljšanem delovnem času, enotno oblikovanje namošttil in podobno).

— izračun stimulatívni osebni dohodkov v odvisnosti od doseženih poslovnih učinkov,

— razporeditev v poslovni sklad, rezervni sklad in sklad skupne porabe v odvisnosti od organske strukture sredstev, sprejetih dolgoročnih obveznosti, predvidenih dolgoročnih naložb v odvisnosti od poslovnega uspeha TOZD.

Osební dohodki se morajo obravnavati v skladu z določili pravilnika o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Pravilnik o delitvi osebnih dohodkov naj bi torej določal:

— osnove in merila za izračun in individualno delitev kalkulativnih osebnih dohodkov (analitične ocene delovnih mest, vrednost točke, izračun cenikov del, nadomestila, dodatki, normiranje režijskih OD in podobno).

Stimulativni del osebnih dohodkov bo moral biti odvisen od poslovnega uspeha TOZD, oziroma od poslovnih uspehov posameznih njenih organizacijskih delov ter od uspešnosti posameznega delavca.

V rezervni sklad bodo TOZD vnašale del dohodka v skladu z določili samoupravnega sporazuma. Samoupravni sporazum bo moral določati tudi namen porabe in razpolaganje s temi sredstvi (pokrivanje izgub, nadomeščanje osnovnih in obratnih sredstev, uporaba v obratne namene, posojilo skupnemu kreditnemu skladu, posojila drugim TOZD in podobno).

V poslovni sklad bodo TOZD razporejale del dohodka prav tako v skladu z določili samoupravnega sporazuma, ki bo določal minimum vnosa v poslovni sklad. Tako kot za sredstva rezervnega sklada bo moral samoupravni sporazum določati tudi namensko uporabo sredstev poslovnega sklada. Pri tem je potrebno poudariti, da se bodo morale TOZD s samoupravnim sporazumom dogovoriti in obvezati za solidarno pokrivanje dolgoročnih obveznosti, ki jih je sprejelo podjetje kot celota pred ustanovitvijo TOZD — ne glede na to ali so te obveze že realizirane ali pa bo njihova realizacija na podlagi pogodb realizirana po ustanovitvi TOZD (Sava — Semperit in druge investicije v teku).

Kot smo že napisali v II. poglavju temeljne opredelilive družbenogospodarskega položaja TOZD, mora finančna politika zagotoviti ustrezno koncentracijo finančnih sredstev (optimalno stopnjo likvidnosti) ter s tem ustrezno koncentracijo sredstev za financiranje razvojnih programov. Za doseg tega skupnega cilja se bodo morale TOZD s samoupravnim sporazumom dogovoriti o načinu ter osnovah in merilih združevanja sredstev iz poslovnega sklada. Predlagamo dva možna načina združevanja sredstev:

— da TOZD po dogovorjenih merilih sprejmejo obveznost odobravanja kreditov skupnemu kreditnemu skladu po obrestni meri, ki v času sklepanja pogodbe velja na jugoslovanskem denarnem trgu, in v rokih odplačila, ki ne smejo presežati amortizacijske dobe sredstev, katere financiramo s skupnim kreditnim skladom;

— da se TOZD lahko dogovore o neposrednem vlaganju v drugo TOZD, pri čemer bodo udeležene pri dobičku v sorazmerju vloženih sredstev.

S predlaganimi načini dosežemo ustrezno koncentracijo sredstev za razširjeno reprodukcijo in hkrati eliminiramo možnost prelivanja teh sredstev. Enostavna reprodukcija (nadomestitev, vzdrževanje) je izključno v pristojnosti TOZD, zato moramo med TOZD doseči sporazum o višini minimalne amortizacije oz. o minimalni akumulaciji, ki jo mora doseči vsaka TOZD. Če TOZD ne bo dosegla minimalne akumulacije, pomeni, da posluje nerentabilno, da (zaradi subsidiarne odgovornosti) ekonomsko ogroža druge TOZD in da je potrebna

sanacija te TOZD. Rešitve teh vprašanj nakazujemo v tretji točki tega poglavja.

Financiranje razvojnih programov podjetja oz. posameznih TOZD bo potekalo preko skupnega kreditnega sklada. O financiranju teh programov bodo odločali delavski sveti TOZD po postopku in merilih, o katerih se bodo TOZD predhodno dogovorile in bodo sestavni del samoupravnega sporazuma. Prioriteto pri financiranju mora nedvomno imeti tisti razvojni program, ki bo zagotavljal največjo stopnjo rentabilnosti ali pa bo zagotavljal druge poslovne rezultate, ki bodo v predvidenem obdobju pomembni za posamezno TOZD in za podjetje kot celoto.

V sklad skupne porabe bodo TOZD samostojno razporejale del svojega dohodka po merilih samoupravnega sporazuma, ki bo urejal enotno politiko stanovanjske izgradnje, družbene prehrane, regresiranje stroškov za letovanje, financiranje izobraževanja in druge izdatke. Tudi na področju financiranja stanovanjske izgradnje se bodo morale TOZD dogovoriti za enotne akcije npr.: oblikovanje skupnega sklada in skupno oročanje v banko z namenom, da se pridobi bančni kredit za večja vlaganja v stanovanjsko izgradnjo.

c) Minulo delo

Poleg pravice delavcev do dela dohodka na osnovi živega dela bomo razširili to pravico tudi na osnovo minulega dela. To je del dohodka, ki so ga delavci oz. TOZD vložili v sklade podjetja in v namene razširjene reprodukcije. Ta oblika vzpodbude naj dodatno poveča zanimanje delavcev za smotrne odločitve pri delitvi dohodka in pri odločitvah na področju razširjene reprodukcije posameznih TOZD in podjetja kot celote.

Za uresničitev tega je po sklepu delavskega sveta podjetja dolžna EOS proučiti in predlagati ustrezne osnove in merila.

— glej prilogo II

3. Odgovornost za obveznosti TOZD nasproti tretjim osebam

Določila temeljnega zakona o podjetjih od člena 36.b do 36.f so po sprejetju ustavnih dopolnil ostala v veljavi. To pomeni, da so TOZD lahko pravne osebe ali ne. Kolikor TOZD niso pravne osebe, potem so solidarno odgovorne za obveznosti katerekoli TOZD — glavnega dolžnika (subsidiarna odgovornost). Prav tako se s samoupravnim sporazumom dogovorijo TOZD — pravne osebe, da za svoje obveznosti jamčijo vzajemno. Lastnost pravne osebe in subsidiarna odgovornost morata biti vpisana v register pri sodišču. Obstojata torej možnost, da so TOZD s svojstvom pravne osebe ali brez tega svojstva. V primeru, če so TOZD pravne osebe, se bo potrebno sporazumeti, ali TOZD odgovarja za svoje obveznosti samo s svojimi sredstvi ali pa bo med njimi obstajala subsidiarna odgovornost. Smatramo, da na podlagi dosedanje ekonomske opredelilive TOZD sploh ni pomembno, ali so naše TOZD pravne osebe ali ne. Pomembnost pravnega statusa TOZD bo najna v primeru, če bomo opredelili odgovornost za njene obveznosti samo iz njenih sredstev, to je v primeru, če bi se našemu podjetju pripojilo drugo podjetje v dvomljivem ekonomskem položaju. Na ta način bi bile druge TOZD zavarovane pred tekočimi vprašanji likvidnosti in v primeru, če pride takšna TOZD v stečaj (člen 36.f temeljnega zakona o podjetju).

a) Predlagamo, da temeljne organizacije združenega dela odgovarjajo za svoje obveznosti nasproti tretjim osebam vzajemno z vsemi svojimi sredstvi.

b) Za primer, če neka TOZD ne doseže dogovorjene minimalne akumulacije, ali pa celo posluje z izgubo, se bodo morale TOZD s samoupravnim sporazumom dogovoriti o kritju teh izgub iz zdru-

ženih sredstev (rezervni sklad) in razumljivo tudi o drugih skupnih ukrepih za sanacijo poslovanja TOZD. 21. ustavno dopolnilo (točka 4 in 10) predvideva za te primere posebno zakonska določila, ki pa še niso sprejeta.

4. Denarnokreditni tokovi

V pogojih organizacije podjetja po TOZD (produktih) bo vsaka proizvodna TOZD imela svoje računovodstvo, za skupne strokovne službe kot TOZD pa bo računovodske in finančne posle opravljala finančnoracunovodska služba. Vsaka TOZD bo torej imela svoj žiro račun, s tem, da bo treba na žiro računu TOZD — skupnih strokovnih služb voditi tudi finančna sredstva poslovnega kreditnega sklada. Praktično to pomeni, da se bodo sredstva poslovnega sklada skupnih strokovnih služb in združena sredstva vseh TOZD (iz odobrenih kreditiv) uporabljala za tekoče financiranje. Koliko teh združenih sredstev bo angažirala posamezna proizvodna TOZD ali skupna strokovna služba, bo razvidno iz računovodskih podatkov. Ti podatki bodo osnova za pravilno porazdelitev stroškov kapitala (obresti). Iz priložene grafične ponazoritve so razvidni denarnokreditni tokovi med TOZD in zunanjimi poslovnimi partnerji:

a) vsaka TOZD ima svoj žiro račun;

b) tokovi so označeni z linijami, ki imajo naslednji pomen:

1. Plačilo kupcev na račun TOZD — skupnih strokovnih služb. Po predlogu bodo proizvodne TOZD za vrednost izdanih faktur obremenile FRS — finančni oddelek, ki je dolžan voditi račune kupcev, RC pa bo zagotovil obdelavo terjatev od kupcev tako, da bodo zagotovljeni podatki o doseženi plačani realizaciji v korist posameznih TOZD;

2. plačilo računov dobaviteljem. Pripominjamo, da bo vodenje računov dobaviteljev enotno za celotno podjetje, tako kot za kupce. Ta način bo omogočil lažje pobotanje terjatev od kupcev z obveznostmi do dobaviteljev (kompenzacije, asignacije, cesije);

3. črpanje kratkoročnih kreditov (za izvoz, za zaloge, pripravljene za uvoz, z meničnim akceptom, za posebne namene in drugi) za pokritje zalog izdelkov, za uvoz surovin in pokritje terjatev od kupcev. Osrednja strokovna služba FRS bo najemala kratkoročne kredite po skupnem dogovoru za kritje skupno manjkajočih virov. Če bo katera od TOZD prekoračila obseg (normalni) angažiranih OBS, bo morala plačati FRS posebne dodatne obresti, s katerimi bo FRS pokrivala obresti za dodatno najete kredite;

4. odplačilo kratkoročnih kreditov;

5. nakazila skupnih strokovnih služb posameznim TOZD kot razlika (po kompenzaciji) med odobritvami in bremenitvami (saldo na kontu 165). Ta razlika praviloma predstavlja dohodek TOZD. S temi sredstvi bo TOZD izplačala svoje osebne dohodke in druge svoje neposredne obveznosti (za združenje sredstev v skupni kreditni sklad, za sredstva skupne porabe in drugo);

6. vnos sredstev v skupni kreditni sklad za financiranje tekočih in dolgoročnih potreb;

7. črpanje dolgoročnih kreditov, ki jih koristijo neposredno posamezne TOZD, ali pa jih koristijo preko kreditnega sklada;

8. odplačilo dolgoročnih obveznosti.

— glej prilogo II

5. Financiranje skupnih strokovnih služb

Skupne strokovne službe tvorijo posebno temeljno organizacijo združenega dela — OS »organizacija skupnih služb«. Financiranje te TOZD bo v odvisnosti od nalog posameznih strokovnih služb, ki pa se medsebojno specifično razlikujejo. Oblikovanje ce-

lotnega dohodka posameznih organizacijskih delov TOZD bo torej odvisno od načina planiranja stroškov in dohodka, kot smo to že opisali v točki D/1 tega poglavja. Na tem temo bomo podrobneje opisali način planiranja stroškov in dohodka v odvisnosti od nalog, ki jih bodo posamezne strokovne službe opravljale za druge TOZD.

Nabavna služba

Nabavna služba pokriva svoje stroške v breme plana CD, pri čemer razlikujemo:

— pokrivanje standardnih stroškov in oblikovanje dohodka NS (za normalni obseg poslovanja);

— pokrivanje dodatnih stroškov in vpliv na oblikovanje dohodka nabavne službe (pri spreminjenem obsegu poslovanja).

a) Za nabavno službo se izdela letni plan CD (predračun), letna zajemna predvidene standardne stroške, ki jih bo nabavna služba povzročila pri opravljanju rednih poslovnih nalog, ločeno po posameznih TOZD. Ti posli so nedvomno v odvisnosti od obsega nabave, zato predlagamo, da nabavno službo tretiramo tako, kot vsako trgovsko-uvozno podjetje, to pomeni, da nabavna služba svoje stroške vkalkulira v obliki provizije v nabavno ceno surovin in materiala. Provizijo nabavne službe za pokrivanje standardnih stroškov bomo ugotovili po obrazcu:

$$\text{provizija v \%} = \frac{\text{letni plan CD nabavne službe} \times 100}{\text{letna materialna bilanca}}$$

Na primer:

Za leto 1972 znaša letni plan CD nabavne službe 5200 tisoč din. Ta plan se nanaša na letno materialno bilanco (plan nabave) v znesku 200.000 din. Provizija v tem primeru bo znašala:

$$\frac{5.200.000 \times 100}{200.000.000} = 2,6 \%$$

Nabavna služba bo torej imela pravico zaračunavati 2,6% provizije za pokrivanje vseh njenih stroškov (najemnine za skladišča, osebni dohodki, obresti od kreditov, pisarniški material, telefon in drugo). Predpostavljamo, da bodo v prvi fazi skladišča surovin in materiala še v okviru nabavne službe. Izdaja surovin iz skladišča proizvodnim TOZD ima značaj interne prodaje, to pa pomeni, da fakturna cena proizvodnim TOZD zajema tudi 2,6% provizijo. Provizijo bi zaračunavali mesečno na podlagi podatkov o izdanem materialu (računu) posameznim TOZD. Višina provizije bo morala biti vsklajena s provizijo, ki jo nudijo druga trgovska podjetja. Surovine in material v zalogah bomo vodili na enak način kot dosedaj: po stalnih cenah in ločeno odlike po vrstah surovin. Mesečno bo nabavna služba obremenjevala posamezne TOZD s tistim zneskom negativnih odmkov, ki bo ustrezal razmerju porabe surovin in materiala po posameznih TOZD. S tem načinom obračuna odmkov bomo dosegli v končni fazi obremenitev TOZD po dejanski nabavni vrednosti surovin in materiala. Nabavna služba bo torej gospodar zalog surovin in materiala. Provizijo lahko zaračunava le na prodane surovine, to pa pomeni, da nabavna služba prevzema riziko za prekomerne zaloge, neustrezni asortiman surovin in drugo.

b) Plan CD nabavne službe bo neposredno odvisen od poslovnega uspeha TOZD, vendar v tistem delu finančnega rezultata, ki bo odvisen od stalnih cen porabljenih surovin in materiala. Če se bodo TOZD medsebojno dogovorile, da znaša udeležba nabavne službe 10% pri doseženih odmkih pomeni, da bo NS s planom CD dosegla povečanje ali zmanjšanje celotnega dohodka odvisno od tega, ali bodo odmkij pozitivni ali negativni.

Plan CD

Nabavna služba je prodala TOZD za 220.000 din surovin in materiala. Pri tem je bilo doseženih negativnih odmkov v skupnem znesku 15.000 din.

PLAN

— redni del znaša $220.000 \times 2,6\%$
— variabilni del $15.000 \times 10\%$
— skupni plan (celotni dohodek NS)
— dejanski poslovni stroški NS
+ 5.720 tisoč din
— 1.500 tisoč din
+ 4.220 tisoč din
— 2.800 tisoč din

DOHODEK NS 1.420 tisoč din
— osebni dohodki 1.100 tisoč din
— ostanek dohodka 320 tisoč din

Predlagani način financiranja (kot delovne enote v okviru TOZD - skupnih strokovnih služb) vzpodbuja nabavno službo:

— da vsklajuje dinamiko nabave s konkretnimi potrebami produktov in teži za čim nižje angažiranje obratnih sredstev (nižji stroški kapitala);

— da si prizadeva za svoje racionalno poslovanje;

— da nabavlja po najugodnejših pogojih (nižje cene, ugodni plačilni roki in drugo).

Proizvodni TOZD pomeni predlagani način financiranja NS čiste račune pri pokrivanju stroškov za opravljene storitve in hkrati vzajemno odgovornost in določeno jamstvo za racionalno in smotrno nabavo sredstev za reprodukcijo.

FINANČNORAČUNOVODSKA SLUŽBA

Izhodišče za plan stroškov in dohodkov (celotni dohodek) fi-

$$\text{letni plan CD nabavne službe} \times 100$$
$$\text{letna materialna bilanca}$$

nančnoracunovodske službe so naloge, ki jih služba opravlja za posamezne TOZD. Po organizacijski opredelitvi FRS povzemamo tri osnovne skupine nalog:

— FINANČNI POSLI (analize in predlogi za pridobivanje finančnih sredstev, vodenje računov kupcev in dobaviteljev, posredovanje pri najemanju kreditov, finančna operativa, posli za združene kreditne sklade);

— RAČUNOVODSTVO (programiranje razvoja podjetja, periodični in zaključni računi za podjetje kot celoto, vrednostne raziskave, statistika in informacije);

— FINANČNA KONTROLA IN REVIZIJA POSLOVANJA (inventura, kontrola finančnomaterialnega poslovanja in revizija poslovanja vseh TOZD).

Plan CD bo zajemal standardne stroške za vsa tri področja dela FRS ob določeni (z gospodarskim načrtom predvidenim) obsegom poslovanja.

Fleksibilni del plana CD FRS pa bo odvisen od finančnega rezultata, ki ga bo dosegla posamezna TOZD.

Na primer:

FRS bo za svoje storitve sestavila predračun:

— za poslov. stroške 320 tisoč din
— za oseb. doh. 2.500 tisoč din

2.820 tisoč din

Z gospodarskim načrtom (samoupravnim dogovor) se bodo TOZD sporazumele, da navedene stroške plačujejo FRS v odnosu do doseženega celotnega dohodka in sicer:

TOZD₁ CD = 220.000 tisoč din
TOZD₂ CD = 280.000 tisoč din

Skupno CD = 500.000 tisoč din

$$\frac{2.820 \times 1000}{500.000} = 5,64 \%$$

Letno bodo plačevale storitve FRS din

TOZD₁ 220.000 × 5,64 = 1.241 tisoč

TOZD₂ 280.000 × 5,64 = 1.579 tisoč

Skupno = 2.820 tisoč

finančnega rezultata

Z gospodarskim načrtom bo prav tako dogovorjeno oblikovanje plana CD in sicer:

TOZD₁ bo planirala 12.000 tisoč din
TOZD₂ bo planirala 17.000 tisoč din

Skupno 29.000 tisoč din

finančnega rezultata

FRS bodo TOZD priznale dodatno plačilo storitev, če bo finančni rezultat višji oz. bodo FRS

Plan CD = redni plan + variabilni plan
 Variabilni plan = (redni plan × količnik (K_i) - redni plan) × K_i
 Količnik K_i izračunamo po sledečem obrazcu:

$$K_i = 1 + \frac{R \times k}{PD}$$

R = razlika med planiranim in doseženim dobičkom
 k = konstanta 0,4
 PD = planirani dobiček

I. TOZD₁ je dosegla 16.000 tisoč din dobička, zato bo skupni znesek za plačilo storitev FRS znašal:

$$K_i = 1 + \frac{4.000 \times 0,4}{12.000} = 1,13$$

Skupni plan = 1.241 × 1,13 = 1.402 tisoč din

II. TOZD₂ je dosegla 15.000 tisoč din dobička, zato bo skupni znesek plačil za storitve FRS znašal:

$$K_i = 1 + \frac{-2.000 \times 0,4}{17.000} = 0,96$$

Skupni plan = 1.579 × 0,96 = 1.516 tisoč din

Skupni plan za FRS po ZR znaša:

1.402
1.516
2.918

ali 98 tisoč din več kot redni plan. TOZD₁ plača FRS 161 tisoč din več, TOZD₂ pa 63 tisoč din manj za storitve, kot jih predvideva redni plan.

Po prikazanem primeru budžetiranja oz. oblikovanja celotnega dohodka FRS se opredeljuje njen ekonomski položaj in njeni specifični ekonomski odnosi z drugimi TOZD:

— FRS je polno zainteresirana za svojo racionalno organizacijo in poslovanje ter za učinkovito sodelovanje s TOZD s ciljem, da se poveča poslovni uspeh vseh TOZD oz. podjetja kot celote.

— Vsaka TOZD je gospodarsko zainteresirana, da koristi storitve FRS, kar ji jamči tudi način oblikovanja cene njenih storitev (fleksibilni plan).

DRUGE STROKOVNE SLUŽBE

Na enak način kot velja za FRS bo potekalo tudi financiranje kadrovske službe, službe informacijskih sistemov, marketinga, tehničnih služb in tajništva podjetja.

SERVISNA SLUŽBA

Servisna služba se bo za razliko od drugih strokovnih služb financirala iz plačil za storitve posameznim TOZD. Tudi servisna služba sestavi predračun svojih standardnih stroškov (ločeno splošne, indirektno in izdelavne stroške). Značilno za servisne službe je protislovje med obsegom njihovih del in učinki, kajti preventivno vzdrževanje učinkuje na zmanjšanje obsega poslov servisnih

služb, s tem pa vpliva na boljše izkoriščanje proizvodnih kapacitet.

Zato predlagamo, da naj bi potekalo financiranje servisne službe po dveh načinih:

a) po izvršenih delovnih nalogih (dejansko opravljene storitve);

b) in z dodatnim plačilom učinkovitosti vzdrževanja, ki pa se odraža v obsegu zastojev ključnih proizvodnih kapacitet.

Ad a) Delovni nalogi morajo biti obračunani tako, da se izdelavnim stroškom (material in OD izdelave) prišteva ustrezni znesek splošnih stroškov v razmerju do delovnih ur oz. strojnih ur in dobiček (tržna cena storitev).

Ad b) Z gospodarskim načrtom (plan kapacitet) je določen dopusten obseg zastojev ključnih proizvodnih zmogljivosti. V kolikor bo dejansko dosežen manjši obseg teh zastojev, bodo TOZD priznale servisni službi dodatno plačilo za storitve.

Na primer:

Gospodarski načrt predvideva za valjarno (mešanje zmesi) zastojev za 200 obratovnih ur. Ustrezni del fiksnih stroškov valjarne za ta čas pomeni čisto izgubo. Celotni fikсни stroški za valjarno (letno) znašajo 8 milj. din in sicer za 4.000 obratovnih ur oz. 2 tisoč din na uro. Če bo torej valjarna dosegla večji izkoristek kapacitet, bo povečala svoj poslovni uspeh.

Dogovorjeno je, da servisni službi plača dodatni znesek za storitve v višini 30% od fiksnih stroškov, ki se nanašajo na izkoriščene obratovne ure iz okvira planiranih zastojev, obratno pa mora servisna služba plačati po enaki osnovi za prekoračene ure zastojev.

Valjarna je dosegla dodatno izkoriščene kapacitete za 100 ur, kar pomeni, da je valjarna dosegla prihranek (100 × 2.000) 200.000 tisoč din. 30% 200.000 din znaša 60.000 tisoč din, kolikor znaša dodatno plačilo servisni službi za učinkovito vzdrževanje. Vprašanje nadurnega dela pri vzdrževanju je tako lahko izključno v pristojnosti TOZD — skupnih strokovnih služb, ker se pokrivajo iz dohodka te TOZD, ali bolj konkretno — iz dohodka delovne enote servisne službe.

6. Devizno financiranje uvoza reprodukcijskega materiala

Gospodarski položaj vseh temeljnih organizacij združenega dela v našem podjetju je zaradi specifične dejavnosti v največji meri odvisen od možnosti uvoza reprodukcijskega materiala. Pri tem moramo poudariti nestabilnost na področju uvoza, kot posledico stalnih sprememb in omejitvenih predpisov, ki urejajo uvozno-izvozno dejavnost. Smatramo, da se bodo morale TOZD dogovoriti za skupno reševanje vprašanj na po-

dročju deviznega financiranja uvoza, podobno kot to področje urejujejo zvezni predpisi.

a) Nabavna služba naj bi nastopala kot nosilec pravice na področju deviznega financiranja uvoza v imenu podjetja in za njegov račun. Po dogovoru med TOZD pa bo morala NS zagotoviti evidenco o dejanskem posluževanju te pravice po posameznih TOZD.

b) Vsaki TOZD neposredno pripadajo pravice po deviznih sredstvih iz naslova povečanega izvoza, ki ga doseže.

c) TOZD lahko odstopi pravico do deviznih sredstev drugi TOZD proti odškodnini, ki ne sme biti na enoto tuje valute večja od negativne razlike, ki jo TOZD — dajalec pravice utrpel pri svojem izvozu. Negativna razlika v tem primeru je razlika med doseženo izvozno ceno in ceno, ki bi jo TOZD dosegla na domačem trgu.

d) TOZD se tudi neposredno poslužuje pravice pri deviznih sredstvih, ki jo doseže na podlagi drugih stimulativnih oblik, ki jih določajo eksterni predpisi ali pa se o podobnih merilih sporazumejo TOZD medsebojno.

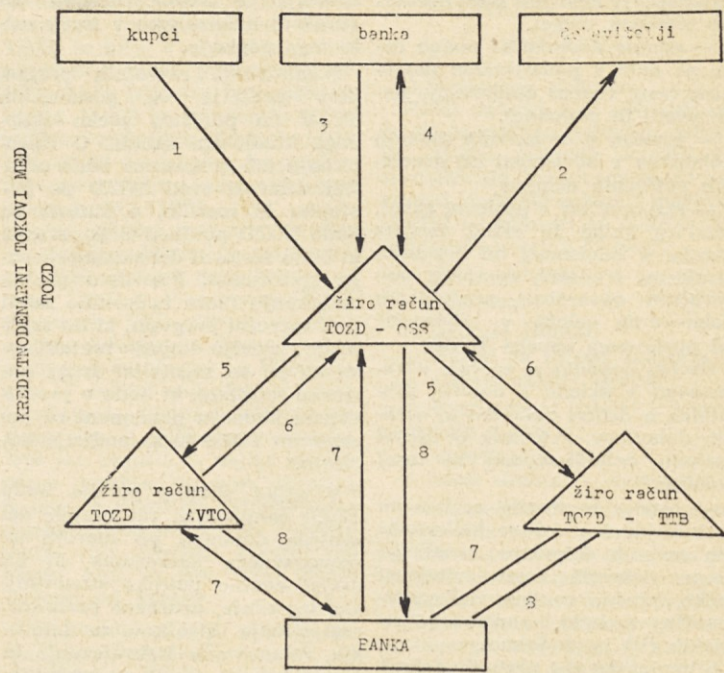
7. Izvoz na konvertibilna področja

Vsaka temeljna organizacija se neposredno poslužuje vseh prednosti in pravic, ki jih doseže s svojim izvozom. To načelo povežemo z dejstvom, da TOZD pri izvozu ne doseže tolikšnega dohodka, kot bi ga s prodajo na domačem trgu. Povsem razumljivo je, da pripada retencijska kvota TOZD — izvozniku. S samoupravnim sporazumom se bodo morale TOZD dogovoriti o združevanju presežnih deviznih sredstev (retencijske kvote in devizne amortizacije) v skupni devizni kreditni sklad. Smatramo, da bo tudi za devizna sredstva potrebno določiti interno ceno, v kateri bo upoštevana razlika v dejanski pariteti valute pri izvozu in ceno doseženo na domačem trgu. Na tak način bodo tudi na tem področju vzpostavljeni med TOZD ekonomski odnosi ter s tem eliminirane možnosti neupravičenega odtujanja dohodka.

E. ARBITRAŽA

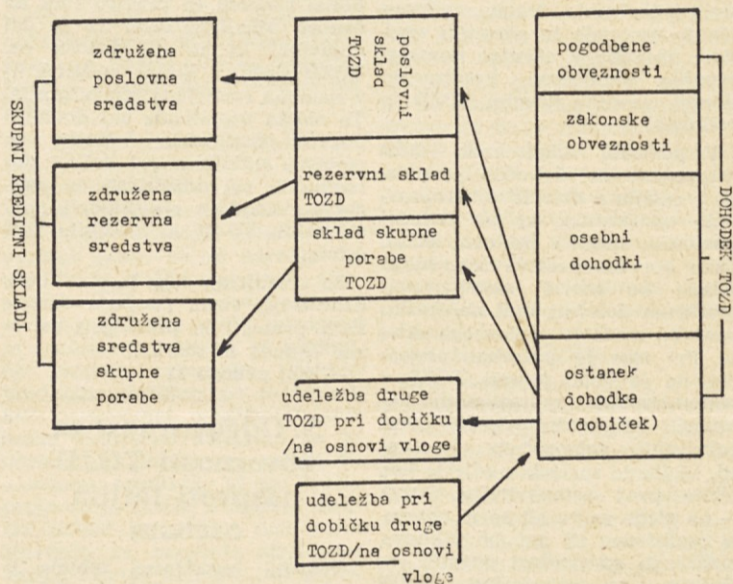
Vse morebitne finančnomaterialne spore med TOZD bo reševala notranja arbitražna podjetja, spore znotraj TOZD pa njena notranja arbitražna. Notranja arbitražna podjetja bo skupni organ vseh TOZD, zato se bodo morale vse TOZD s samoupravnim sporazumom dogovoriti o sestavi in delu notranje arbitraže. Na odločitev notranje arbitraže TOZD je možna pritožba na notranjo arbitražno podjetje, na odločitev notranje arbitraže podjetja pa na mešano arbitražo; v obeh primerih je odločitev dokončna.

Delovna skupina za pripravo osnutkov za realizacijo ustavnih dopolnil

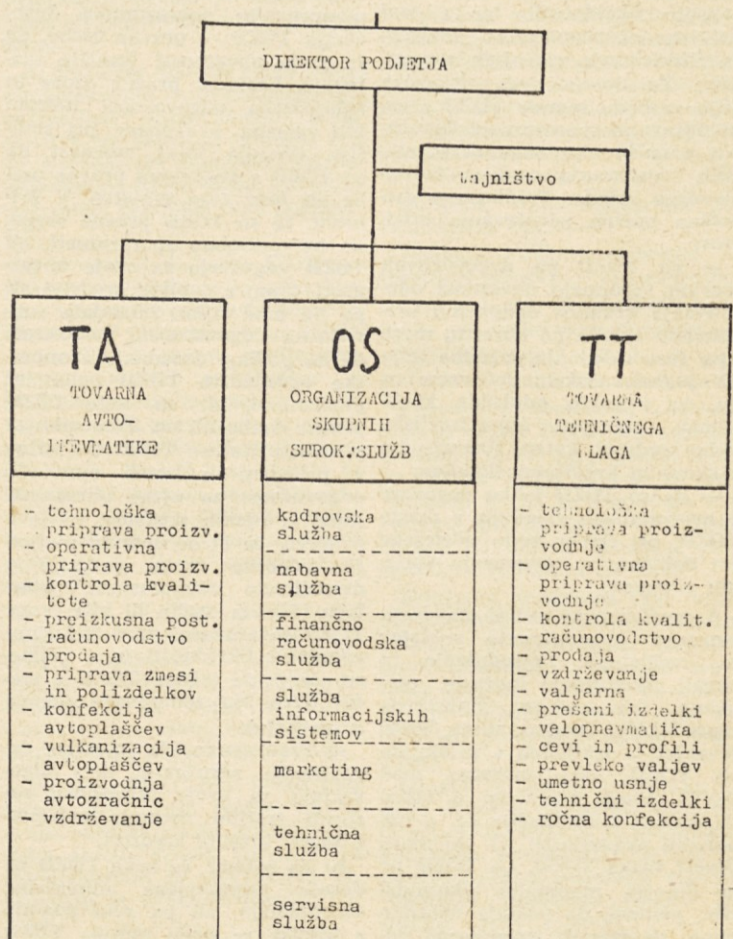

Priloga II.

HEMA DELITVE DOHODKA TEMELJNE ORGANIZACIJE ZDRUŽENEGA DELA IN ZDRUŽEVANJA SREDSTEV SKLADOV

Priloga I.

Po prvem predlogu bi imeli tri TOZD